

Od balvana do zločina

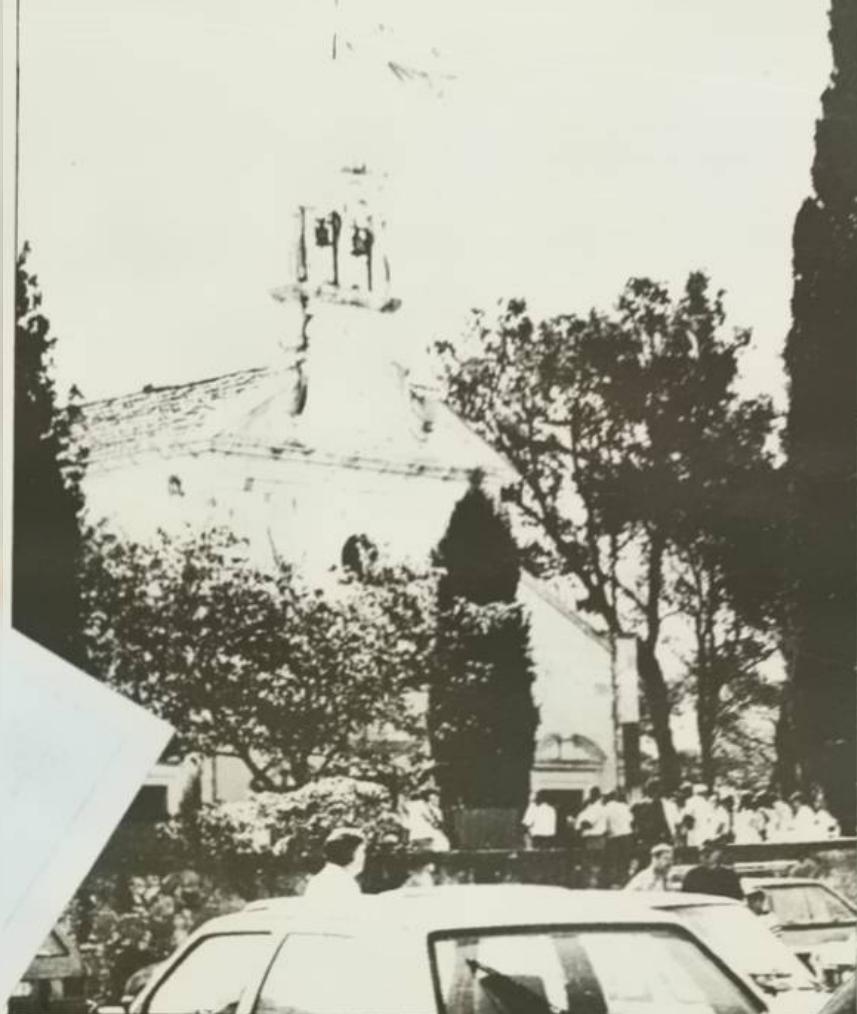
Tačno prije godinu dana politička terminologija u Hrvatskoj bila je novi pojam – barkada. Paratraznajući – antiliberaliku, te – jagut-revoluciju – barkada oko Knina novinar su nazvali – balvan-revolucijom. U kolovozu prošle godine počela je s balvanim, a za nešto godinu dana srpski ekstremisti dogurali su do zločina...

Stranica 4

Rat se i istinom dobiva

Javnost nije skup naivčina kojima se može ponuditi bilo što, vlast ne smije zaboraviti da ju je upravo ta javnost na izborima učinila. Zato ta javnost traži istinu, a ne svega istintu.

Stranica 2

VRPOLJE, NA VELIKU GOSPU

ČUDA SU U NAMA

S manje vanjske svećanosti, a s mnogo više unutarnje ozbilnosti i zamislijenosti, proteklog je četvrtka u Vrpolju proslavljena Velika Gospa. Vjernici su molili za mir, sve poginule u Hrvatskoj, ali i za obraćenje neprijatelja

Stranica 6.

ŠIBENSKI

GLASILO SKUPŠTINE OPCINE ŠIBENIK

GOD. XXIX.
BROJ 1449IZDAVAČ: INFORMATIVNI CENTAR
Šibenik, 17. kolovoza 1991.

10 DIN.

Riječ je o jednom majmunu

S POZICIJA HRANE
ZA TOPOVE

Silima sjedim za strojem i pitam se: I očemu pisati? Kad je sve već konačno napisano, ispisano – aktualni trenutci – službenog primirja diktiraju mnogo – tamo za crabu – no nisu li se tiskovi članakopisci izredali pri dijagnosticiranju načina funkcioniranja spomenutih nakanadnih trenutaka i predviđanja svega što bi eventualno moglo i uslijediti nakon njih?

U međuvremenu ljudi rata i dalje me testiraju i nadalje ljudi bježe s ogromnom nadajem ih s njih tjeraju ne ljudi, i nadalje, unatoč – primirju – ubijaju oni koji žive od mrdnje. A svjedno gubimo mnoge noći duševni mir, istem životu života u krajnjem slučaju i nadalje u kolektivnom grču čeka mo. Ništa osobito, tek naredno mirno jutro i tako danima.

Četvrtaslog ovog mjeseca polpredsjednik Predsjedništva SFRJ, gospodin Branko Kostić (sva skupa valjalo bi staviti u novodvor) primio je u Beogradu osam načelnika mirovnih pokreta iz RH Vojvodina i Beograda. Zahvaljujući mirovnjaku (nako sami sebe običavaju nazivati) obrazložila je Vesna Pešić iz beogradskog Centra za antiratnu aktivnost, a jedan od inih zahvaljujući odnosu sa na – širenje kruga pregovarača sposobnih za kompromis. „Na ovom drugom predlogu“, rekla je gospođa Pešić, „ukako mnogo insistiramo zato što smo došli do zaključka da ljudi koji danes vode Jugoslaviju, a zatim i predstavnici republike nisu aktoni da vode jednu likvidnu politiku koja vodi ka miru. S tim u veri je naš glasati zahtjev da sve ono što će biti uveća komisija (gospodin plemić Kostić je skrivjen izvjeće i kabebe s deljivim – rezumiranjem) bilo – glavom – bilo mirovorni potresi, bilo, končno, određeni posmatrati iz Europe, da se sve to praktično ponobljevati i da se to praktično preko sredstava javnog informisanja neprekidno nakon loga raspisivati medunarodna mreža, koja je inače, ne samo kod nas, krivljenju dala.“

U međuprostoru se i nadalje gneždi u međuvremenu svakolični glosnogovorici mirovorsiva – izražavaju zasnenost zlog situacije u Jugoslaviji – Izvan vremena i prostora stoji slika. Na njoj su tri majmuna, jedan iznad drugog, prvi drži ruke na očima, drugi je prstima zapušio uši, treći usla. Jedan od njih ne vidi, drugi ništa ne čuje, a treći ne govori. Tako bismo Prived Riječ u sime i uđemo u mahunu koji sve vidi, sve čuje i govori, ali ne ništa ne zna...“

Linda MILIĆ

BAUK KRUŽI HRVATSKOM

„Mučenja koja smo prošli ne može dočarati niti najmračniji ljudski um. Prisiljavali su nas stajati na mokroj krpici i golim rukama držati žarulju koja je bila uključena u elektromrežu. Oko spoljstva znali su nam omotavati električne žice ili nam ih uvlačiti u analni otvor. Tjerali su nas i na protuprirodni blud, batinom olovnim palicama, zavlačili su nam nož u noge i ruke, primjenjivali su najgrozljije metode kojima nije bilo kraja...“

Stranica 3.

INTERVJU

GINA LUGOVIĆ, PSIHOLOG

TRUDIMO SE DA
»FUNKCIONIRAMO«
NORMALNO

Stranica 3.

RIJEĆ UREĐNIKA

Na kraju se - navikneš

Ovo su dani kad oni što
bez -čestice, ne mogu
bez obzira na to koliko bila
-čma- prebrojavanje, pa tako
istku kako je vrijeme obilježavanja -godišnjice- prvih
balkada na području Lijepa nata
a nakon čega smo kasnije do-
šli do toga da se s ono malo
prometnicu kojoj imamo, ka-
ristimo najčešće tako da broj-
ni Hrvati izdili u - Hrvatsku
Sretu što su uopće živi. Dak-
le, tih vrhulih dana kolovozu
prošle godine unazvjereno
i izvan svake razumiske mo-
gućnosti spoznавања istine
gledali smo i slušali, uz fizički
lokaviranu nevjernicu, kako
svakom od nas život vidi
o koncu ako, a to, poteklimo
krenuti tu nello malo izvan
grada ili eventualno u glavni
grad svih Hrvata. I nismo, za-
ista nismo mogli u to da traže
potvrditi, nismo mogli do
kraja osjetiti užas onih koji su
ta (tako još rijetki nevrstici) do-
zvolili i osjetili na svojim ti-
voltima a posebno nismo ni
u snu mogli očekivati kako će
autrožnjice biti mnoga gora
i kako čemo — a to potukiva-
mo ovde naglasiti — te slike
da poteli prelistaveti sve-
kodnevna paput običnih novi-
na ili sumala, kako čemo si-
votiti pateo s onu stranu rezu-
ma i ljudskosti tako brzo ugra-
điti u svaki život oblik postope-
nja, kako čemo se i na to NA-
VIKNUTI! Dakako, ljudi kojima
medicinske znanosti mogu
gledati laga odgovoriti na
okvare (a i tada) čudjenje nisu
posebno iznenadeni, ali ipak
ostaje potreba makar za ova-
to malim i ekstrimnim zapre-
njima o sposobnostima prile-
govanja ove naše vrste na
eve moguće i nemoguće obil-
je život — a i smrtil. jer, kad
bismo neka uobičajena dnev-
na slika reša, smrtil, nekoru-
nih ljudi u unutarnjima svegdje
po gradu, slike užurbanih pri-
preme akcija... kad bismo
ih za trenutek mogli stvoriti
u -albumu- nekih ranljih dana
kolovozu, tekto da bismo za-
mi sebi povjerovati kako smo
to mi, kako je moguće da život
i nas, svakog ponosob.
uokviruju u -čekivanu nebra-
ču i opasnost-. Na jednoj od
konferencija za novinstvo
Hrvatske novinari Zoran Bujas, pred-
stavnik za informiranje Zbora
narodne garde — na primjed-
bu kako je eksplozija u lokalni
u Tisarskoj ulici u ranim jutri-
njim satima u dobroj mjeri uz-
nenirila ljudi — kazao je: -To
je tako u potoku, kad prvi.
Kaenje je sve lakše.-

Može li nam Gospod po-
moci da prestanemo istrativeni-
ti dokle neće osobna granica
pripratiti doselju i da NOR-
MALNIM životom potremo
zvati jedino kad on to doista
i Živi!

SVAKI DAN U 10 SATI U DOMU OMLADINE

RAT SE I ISTINOM DOBIVA

Shvatili su slovenskom slučaju što znaci INFORMACIJA, dolazi do neglog
otvaranja hrvatskih vlasti prema novinarima, tako na republičkoj tako i lo-
kalnoj razini. U hrvatskom slučaju nije potrebno lagati, pa cudi nedolaze-
nje predstavnika Policijske uprave na redovne konferencije za novinstvo
u Domu omladine. Stječe se dojam da se tim putem najviše ignorira hrvat-
ska javnost. Ona želi samo istinu... Međutim, koliko je mina pada na selo
s hrvatskim večinskim življem u skradinskom rašudu? Kako su bombe na
Dubrovicu bacali esamble zrakoplovi? I tako se vodi i dobiva rat. I to je u in-
teresu Hrvatske

Ukoliko je o Šibenskom području
pratećih mjesec dana sudili prema mi-
nutama na Hrvatskoj televiziji onda ispa-
da da i nja riječ o križnom području
Naravno, riječ je o prividu, koji je veli-
ki dijelom uveljavljen brojem mrtvih
u Slavoniji Baranji te Baniji. Međutim,
činjenica je da nje bilo mrtvih
u Lišani — Osirovčiku, gdje je u terori-
stičkom napadu poginuo jedan civil i jedan
pripadnik MUP-a, pripadajući ban-
kovačkoj općini, nimbo na umanjuje-
savgim evidentnu ratnu sliku. Dovoljno
se osvrnuti na broj ispaljenih minob-
očaka mina s terorističke strane ili na
egzodus Hrvata sa svojih ognjišta, da
ne govorimo o vojnom napadu na Dub-
rovicu kada su iz esamble zrakoplova
sa -kuhastim zvijezdom- bacene
bombe na civilne objekte. Da li se to
drukčije moglo prezentirati način
i svjetskoj javnosti?

KONFERENCIJA ZA NOVINSTVO

Svijest o ratu, u koji je Hrvatska na
svom voljom uvučena, dovedena
pred svrben čin da brani godi život pri-
lično je sporo dobivala legitimitet
u medijima. Čak je i bravi minister obrane
govorio o nekakvom čekanju što je
izazvalo veliki rezultat kod običnih lju-
du. Na tom primjeru se ljepe vidj kako
javnog nije skup naivčina kojima se
može ponuditi bilo što. Vlast ne smije
zaboraviti da ju je upravo ta javnost na
izborima izabrala. Shvatili su sloven-
skom slučaju što znaci INFORMACIJA,
dolazi do neglog otvaranja hrvatskih
vlasti prema novinarima, kako na re-
publičkoj tako i na lokalnoj razini. Raz-
mislijajući da se rat ne dobro isključivo
je -kalačnjikovom u ruci- Šibensko
čelninstvo krajem srpnja, s kulminacijom
terorističkih napada u skradins-
kom zaledu, pokraće redovne konfe-
rencije za novinare. Svaki dan u 10 sati
u Domu omladine, uz izravni prijenos
na velovima Radio Šibenik. Zamislite
no išto da se uz svakodnevno policijs-
ko izvještje govori i o pojedinim dje-
latnostima u ratnim uvjetima, dokle je
međusobno. Prvi nekoliko dana sve je funk-
cioniralo da bi se ubrzo predstavnik
Policijske uprave Šibenik prebastio po-
javljivati pred novinarima zglob žega
su novinari nekoliko puta progovorova-
li. Sastav s pravom

Za razliku od policijskih izvještja
konferencije za novinare štamaju više
nego dobro. Od Općinskog odbora za
prijem i skrb izbjeglica, pa do zdrav-
stva. Naište, ovdje se nije radio samo
o klasičnom odgovaranju na pitanje
novinara. Budući je Radio Šibenik iz-
javno prenosi konferencije sluhatelj-
stvu, je moglo sezvati čitav niz korisnih
informacija, koje nisu tek obične spoz-
naja nego imaju i savim konkretno
značenje. One svjedoče i o pripremama
nogi naše općine za eventualni rat Ši-
benički razmjeri.

I. POLJIČAK

OSNIVAC:
Općinska skupština Šibenik

IZDAVAC: Novinsko Izdavačko
i radio-difuzna organizacija In-
formativni centar Šibenik.
Direktor, glavni i odgovorni
urednik Informativnog centra:
IVAN BURIC

**INFORMATIVNI
CENTAR
ŠIBENIK**

DRUŠTVO I POLITIKA

● DOGADAJI TJEDNA ●

Samo dva sela nakon što je ugašen
požar što je izbio kod zaseoka Damjančić
negdje poslije 15 sati buknuo je novi i to na
području Lovroča, kod zaseoka Ercag.
Požar je zahvalio veliku površinu gusla
horave šume. Budući da ljudske snage ni-
su dovoljne da se uhvate ukoštar s velre-
nom šumom, zaštitena je pomoc dvaju
kanadilima.

Tradicionalna svetkovina promčlen-
janih učenjaca pod nazivom Štrizom riječka du-
va svoje blago obilježena je samo dijelom
nove dijelom programa rrog krenutim 25.
travnja u Hrvatskoj. Način na koji procesija
kroz selo u Pribrovju je slična misa za mis-
tu koju je predvodio monsignor Josip Amelin
umirovljeni sibenski biskup i zagrebački primosteni
zupnik. Navečer je izveden
prigodan recital pod nazivom "Moj je su
Turci ovdje došli". Autora druge Pjave Per-
kovića Šibenskog je bio Šime Šimić. Ostali dio pro-
grama, koji se tijekom održavali i sadržavali
starogodišnje svećenstvo i priču promičen-
skog običaja, dogoden je 28 travnja u same
školi. No odgodena je i svečanost
učenja otvaranja telefonske centralne
u Šibenskom selu Bratiski Dolac te
puštanja u promet novougradene ceste
od Pribrova do Crvene Kaple.

Što će biti s dijelom neplaćenog
reza od iznajmljivanja soba, apartmana? A
prešlu godinu trebala bi konačno odgo-
niči duća jedinica izvještajnog vijeća. Kao
je poznato, izmjenama zakona, a te
iju Općinske muke o porezima gradova
privatni su iznajmljivači predočeni
bali podmireni svoje obaveze u predsto-
jenu Budući da je Ustavni sud Republi-
ke Hrvatske usponio neke odredbe opa-
ške odluke, do sada je uplaćeno 14 milijuna
i 679 tisuća dinara preko lustračkih up-
cija uplaćeno nešto manje od 4 milijuna
i 450 tisuća dinara.

Od najavljenog dnevnog reda na ko-
niči izvještajnog vijeća na više zasjedanja
budi je informacija o znajućem za
i apartmane. Radi se odatle o raspodjeli
dugog iznajmljivanja za predsto-
jenu krajnju 14. travnja, 2000. godine. U
naredna, a kraj Općinske vijeće
prihvatio cijevi izvještajnog vijeća
je su prošlogodišnja rješenja o razre-
duzoru odlukom Ustavnog suda Hrvatske
Donjičića. Nova za sada nije poznata
škonom mogućnošću o unaprijednoj
pozadini, a da prilikom novih pozadina
ne knjige pa na postoji navedi uvede-
no novo sljedivo poslovarenje. Kako je
članog dnevnika vijeće direktorica
ve grada Žderca Lecmanović dobro
mjesecu je iztekuo da će direktorica
iz Republičkog ministarstva za finansije
budući da ona prethodno nije poznata. U
svakom slučaju gradanici će morati
prići svoja porezna obaveza te predsto-
jenu, ali na koji način za sada još nije
pozna. Ne, riječ je očekujući za ovu godinu
ova služba niti vršiti jer je funkcija dale-
no ne zasla ostala bez stalnog pričeka
i poraz osim gradanima koji se bave se
osnovnim djelatnostima za ovo je godi-
na sve zaborave o akciji mališani
zamenjen redak je direktorica Lecmanović
i to čak do 60 posto lako da je općini
budžet u tom dijelu manji od planiranog za
42 posto.

Dvije tisuće i sto izbjeglica trenutno je
smješteno u Šibenskoj općini. Naproti je
broj s križnog skređinskog zaleda, ali i u
susjednih općina Berkovac i Knin. Zanimljivo
je da među izbjeglicama ima i Osječan
Vukovarčana mještana Gine Struge
Borova Naselja i Borova Sela. Premda re-
me precizniji podatci pouzdano se može
tvrditi da je u izbjeglosti Hrvata Uglov-
nom su dozala primarnim kriterijima
a smješteni su kod obitelji ili u odmarališ-
tu Polar Under je rekao da su se zbr-
ruli na adekvatan način, a prepremijen je
plan smještanja eventualnih novih izbjegli-
ca. Pomoc su pružili mnogi, od pojedinača
do poduzeća i organa vlasti.

Požar većih razmjera bio je u blizini
zasecka Bogdanovci i noćen vječerni Šind
se prema kanjenu Kruša, a u marjem opse-
gu i u cestama smjerom na Kruš varogas-
te jedinice na terenu nisu uspijele lokalizirati
potnik, u pomoći su pozvana dva zra-
koplova kanadera. Podatci o površini za-
hvađenoj potonima i njegovim uzrocima
zasad nema.

Prema nalogu Ministarstva unutarnjih
poslova, Šibenski Odbor za zadržavanje
i skrb izbjeglica pokrenuo je akciju za
povratak redno sposobnih izbjeglica muš-
karcima u njihova prebivališta odnosno uključi-
vanje u Zbor narodne garde. Na spis-
tu ovog odbora bio je četrdesetak takvih
osoba, a do sada je većina već napustila
Šibenik.

Požar što je izbio oko zasecka Rogde-
novci u polupunosti je ugašen. Na površini
od gotovo 80 hektara ugorjala je muk-
nica u njihova prebivališta odnosno uključi-
vanje u Zbor narodne garde. Na spis-
tu ovog odbora bio je četrdesetak takvih
osoba, a do sada je većina već napustila
Šibenik.

Nadzor Policijske uprave u Šibeniku
Nikola Vidović podnio je neopravdu-
zavnu na tu dužnost obrazujući to govor
jednog dana u skrivenim bjegevima na njegov
rad. Među ostalim i s tim u svrhu u Šibe-
niku je boravio ministar unutarnjih poslova
Vlade Republike Hrvatske Miroslav Vukčić

UMJESTO ČESTITKE

Dana 24. VII. 1991. postali su redoviti članovi Hrvatske akademije zna-
nosti i umjetnosti, a pravom na naslov akademika, nekadašnji Šibenčki
gimnazijaličar, dr. Vojimir VINJA, dr. Siniša TRIVIĆ, dr. Mladen SEKSO i dr.
Ljude ŽUPANOVIĆ.

njivo 25-285, propaganda
25-606, tel. 23-222.

Pretplate na list za SFRJ za tri
mjeseca 130, za pola godine
260 i za godinu 520 dinara. Za
inozemstvo dvostruko — lista-
racun 34800-603-876 kod SOK
Šibenik.

Rješenjem Republičkog sekre-
tarijata za pravosuđe, kulturu i fi-

zičku kulturu SR Hrvatske, broj
2829/1-1878 Šibenčki list, os-
loboden je osnovnog poreza na
promet.
TISAK - Globodna Dalmacija
Informativne djelatnosti, po
Split
OGLASI: 1 cm/1 stupac 50 din-
ara. Mail oglasi, obavijesti grade-
ne i posebne usluge regulirani
su posebnim cjenicom.

S.L.: Što bi se po definiciji dalo podvesti pod termin -psihološki rat?

LUGOVIĆ: Hoćete našu ili američku definiciju?

S.L.: Američku.

LUGOVIĆ: Dakle, psihološki rat je plenska upotreba propagande za vrijeme rata ili posljedice objavljuvanja stvari pripravnosti i eksploatacije drugih aktivnosti u prvom redu radi utjecanja na mišljenje, osjećanje, stavova i ponašanje neprijateljaka, neutralnih ili prijateljski nekonjentnih inozemnih grupa tako da ih pridonosi ostvarivanju nacionalnih težnji i ciljeva. To je definicija psihološkog rata iz američke vojne psihologije.

S.L.: Da, i sad izvan konteksta ovog načina deprivirajućeg krajobraza, svekadneviš...

LUGOVIĆ: Što se jede s tim napraviti?

S.L.: Da...

LUGOVIĆ: U psihološkom ratu postoji nekoliko segmenta, oni koji se odnose na podstavljanje moralu, potom pridobijanje svjetskog javnog mišljenja za svoje akcije ili pridobijanje svog vlastitog naroda i naposljetku konstituiranje određenog režima koji će nakon izvjesnog vremena funkcioništati na tom području. Faze se zapravo svode na sve iste ili slične relace koje se u svijetu vode, ne samo na ovaj rat koji se vodi kod nas. Čim neko na svojoj strani ima svu moguću materijalnu i ratnu moć, i mire, i raketu, i oklopna vozila, i letjelice, svi s druge strane su demoralizirani barem neko vremeno dok se ne snadju. Pridobiveno javno mišljenje od strane vojske u ovom -nemnom- ratu nije upotrebljavano jer vojsci to i ne treba, oni imaju manje, -mi- s druge strane poklanjam pridobiti javno mišljenje za sebe. Nemoću je u polpušti shvatiti zašto neko sada uzima pušku minobacača i ostalo i upućuje se nekome samo zato da bi ubio svog susjeda nekoga iko ima -čub- ili plavu uniformu. To je rezultat propagande. Kako iaj čovjek može krenuti, čime može biti motiviran, čime ga se može prisiliti. Da vama neko kaže uzmiti uniformu i krenite u Bangladeš, tukav nekakav nepoznat dio svijeta, da li biste krenuli i u ime čega? Što se lice one posljednje laze, konstituiranje određenog režima zapravo je, u našim uvjetima, zadržavanje režima koji je do prije godinu dana egzistirao u Hrvatskoj, a u pojedinim našim republikama egzistira još uvek. Činjenica je i da se ide na jedan slob hoviti pritisak na osnovi nacionalnih suprotnosti. To je u ovom slučaju i napravljeno; tada dolazi do društvenih sukoba, npravno, uz vjerske, nakon čega se vrši i ideološko-kulturni pritisak, što je

... To je već stvar adaptibilnosti, to je kao kad vas neko pita da li biste mogli cijelog života jesti rizu, i vi biste naravno kazali, bože sačuvaj. A Kinezi cijelog života jedu rizu ... u datim uvjetima mogućnosti da se iz svega toga izade su minimalne ...

bolji u kojem sistemu da li oslati na čauštešku-sistemu ili ići na nešto što je -truki kapitalizam-. Ekonomski pritisak je napravljen unaprijed, a ovaj diplomatski su situacije koje se događaju u Predsjedništvu SFRJ. Čovjek ne doteče na sestanak i što sad možeš. Dakle, blokira se sve i stvari ostaje kakvo je bilo.

Čovjek se brzo adaptira

S.L.: U osnovi svega nebrojenog je vojni prilazak.

LUGOVIĆ: Da, to su vojni manevri koje je otkad znaju za sebe nisam vidjela. Tič zna možda je to moj -privid- da mogu istaći poda metra od obale ili da mi jučer vojni helikopter prolazi iznad kuće. To je lipičan vojni pritisak. -sad se vi bojite, a mi gore imamo oružje-. E, sad kako to doista normalno? To je već stvar adaptibilnosti, to je kao kad Vas neko pita da li biste mogli cijelog života jesti rizu i vi biste naravno kazali, bože sačuvaj. A Kinezi cijelog života jedu rizu i to im je normalno. Kad čovjek dovede u tekuvu situaciju on se vrlo brzo adaptira. Prilikom u dalim uvjetima, mogućnosti da se iz svega loga izide su minimalne.

S.L.: Isto su tako, pretpostavljamo, minimalne mogućnosti da čovjek, na ovaj ili onaj način ne reagira.

LUGOVIĆ: Teško je ne reagirati, ne iznjediti svoja mišljenja. Ali ako govorite protiv ili za nešto onda u prvom redu imate sukobe u parodici, na svom radnom mjestu, sredini u kojoj živite. Jer, ako kažete nešto za Armiju ili protiv nje (uzimam Armiju kao primjer), zapravo kao imaginarnu kategoriju jer uopće se ne zna što je to Armija, da li je to onaj čovjek koji puca onaj koji naredjuje ili onaj koji sjedi u fotelji, vi morete braniti svoja mišljenja. A kako ga braniti, ako ste usmjereni. Uostalom odatle znate da je to mišljenje u redu. E, sad se iL vraćamo na ono o čemu smo prćali. Kao smo dogovarali ovaj razgovor, dakle, da li se informacije ispravno prenose, da li ono što novinar predaju, odnosno ono što sam ja kupila kao informaciju, da li je to istina ili nije. I kako se boriš da je čovjek, odnosno priličan prihvatiš život?

Nemamo pravi izvor informacija

S.L.: Malo prije smo se samo dozvili jednog veoma blinog, segmanu psihološkog rata. U jednom slučaju je moment učinkovit da li se informacije dobro prenese, odnosno da li ono što kupujete - kao informaciju, kako vi kažete, vi jedi ili ne. Što zapravo leži u osnovi propagandnog rata?

LUGOVIĆ: Propagandni rat nastaje na interesantnim načinima. Recimo, ako gospodin Mario Mihalović nešto objavi, on kao dovoljno poznat, znamo da će izgavarati istinu, dokle iži log napise stoji nešto i nešto. Ono što se da seda događao je da nismo imali novinara ili novinu koja je imala nezvezdani status, a kojog se moglo vjerovati. Provjeravali nista mogli. Tako da je propagandni rat reakcija na zbiljenja koje su se slučaju na III/I načinu dogodile a koja su -dobro- upotrijebljana. Propagandni rat se događao. Danas ako biste htjeli sagledavati situaciju morali biste danas krovovati gomilu novina - Borbu-, -Nin-, -Vodenje novosti-, -Dana-, -Slobodnu Osmaciju-, -Vješnicu-, i tako dalje, pa cijeli dan čitati novine i uspoređivali što je jednom novinu promaklo između redaka. Što je drugi natuknac. Što je neki treći improvizirao ili da li je snimale koji je snimao nekakav televizijski prilog snimao iz kuta koji odgovara. Prema tome povezujem taj sistem propagandnog rata je izvrsno upotrijebljena, uglavnom je bezobzorno i prljavo raden - onaj iko nema morala u tom ratu pobijediti.

BL: Imamo li mi po Vašem mišljenju pravu tvorcu informacija?

LUGOVIĆ: Nemamo i to je osnovna greška. Ne postoji nekakav centralni informacijski centar u kojem će se obavijati i ne može se nadzirati da istakne novinu i u ovim novim okolnostima rezultat je drugačiji. Da etičkim načinom bi bilo postojanje centrala za informiranje, gdje će jedan čovjek u skupu znati sve što se događa i prenositi to što se uistinu događa dalje. Naravno, mora imati dovoljno znanja i iskustva i o glomarske pameti da u taj situaciju ne radi onu klasičnu cenzuru već da osigura o okolnostima odredi što može raditi. Evropske netke nad se u Vodicama pucalo. Bilo bi dobro da sam tu većer mogla obraziti jedan broj na kojem bi mi se kazalo -ave je u redu-, -situacija je pod kontrolom-, -ne morale biti izmijenjene- itd da mi kaže -razvijite za potrebe bala trenutno nemame nikakvih informacija-. Zaglo tako što ne postoji ljudi to zanima, ljudima trebaju pravovremena informacija.

GINA LUGOVIĆ, PSIHOLOG

TRUDIMO SE DA »FUNKCIONIRAMO« NORMALNO

Unutar službe djelatnosti za medicinu rada Medicinskog centra naša sugovornica obavlja posao davanja ocjena radne sposobnosti. S obzirom na okolnosti trenutno obavlja i psiholosku obradu kandidata za Zbor narodne garde i policiju. Dok smo razgovarali nekolicina njih čekala je ispred vrata. Razgovor smo, vezano uz profesiju gospodice Gina Lugović, započeli definicijom psiholoskog rata koji se na ovim prostorima već popravno vodi, koji je, zapravo, jednim dijelom i doveo do ovog »pravog rata ...

šta i na njoj će onom koj je -učini- mogli koj oslušati zamjeriti.

LUGOVIĆ: Dakle god možete izdržati, izdržavate. Niko iz dobrog nije otišao. Žaglo se sad odlaže? Ako vas neko ucjenjuje, ako osjećate strah, što ste na kraju krajeva odgovorni za život svoje djece, normalno je da se spřavate. Prema neki dan slušali sam jednu konfliktnu emisiju u kojoj se javila gospoda i rekla -kako su ljudi mogli bijetati iz svojih selja-. Nakon loga se javila jedna gospoda koja se osjećala prozvanom jer je i sama pogledala iz svog sela i rekla joj -vi niste bili u mojoj situaciji-. To je to, mi nisje se možemo vidjeti drugim očima iz Zagreba Lišani, Vačeni ili Piroškovci izgledaju potpuno drugačije i prije godinu dana su izgledali. Ako ste došli u Zagreb prije godinu dana kada su počele prve barikade, mi odavde nismo mogli krenuti viškom, a oni bi govorili dodite drugim sredstvom. Međutim činjenice je da se ograničava sloboda kreiranja. Što je sada već postalo normalno i bit će normalno sve do onog trenutka dok ne budemo mogli kupiti kruh i mlijeko što se u Osijeku ovaj čas događa. Dakle, to izričenje koje kao takvo traje izdržljivo je do jednog određenog trenutka, a taj je trenutak krajnji. I sad je pilanje što u tom trenutku može učiniti.

pravu informaciju slijavi, a drugo mi je informacija zapravo nemamo. Banalno, da vas ovog časa pohlepi koliko novinara radi za Radio Šibenik reći će-

Dokle god možete izdržati, izdržavate. Nitko iz dobrog nije otišao. Zašto se sad odlazi? Ako vas neko ucjenjuje, ako osjećate strah, ako ste na kraju krajeva odgovorni za život svoje djece, normalno je da se spašavate ...

te na znam. Hoću reći da nedostaju prave informacije koje su onako ovih proteklih godina bile kamenjuljane. Kad vidite neki događaj, kad vidite sliku, nešto čete centrirati. Napraviti čete kao novinari, autocenzuru od te informacije čete nešto namjerivo zaboraviti reći, ili uopće nista spomenuti neke stvari, i sad posljedje informacije koju ste poslali u informativni prostor morat će paziti što čete dales poslati. I to se odjednom dijeli u nevjerojatnu koliku informaciju. Ta informacija je kao kad vidite zadnji list na cijelom stablu, ne vidite mu korijenje, vidite deblo, gomilu grana i samo jedan list. Mi naprotiv nismo imali nekakav određeni sistem informacija koja je čovjek mogao uveriti da je ona što čuje ili vidi istina. Samo pretpostavjam da Merić ili Hlavica Novak govore istinu, ako priznaju s tim da govore istinu onda će im vjerovati, dakle može je odlučiti onakva ili onakva, a njihova je da govore istinu ili da mi lazu kako god požele. Osobno ništa ne mogu provjeriti jer da seda nije bilo moguće provje-

... bojimo se što će biti sutra, jer niko tim ljudima ne može reći ne pucate ...

rati. Stručnost ljudi koji su do prije nekog vremena obavijeli taj posao bila je distributivna, bila su radijski novinari, bila su lojalni firmi u kojima radi, bez obzira na to da li su bili moralni u resi. Možda i jesu bili ali to bi funkcioniralo u nekom drugom sistemu vrijednosti. Mi smo da budeš maljute koji su se započinjavati radići i na tom poslu ostajati nuž godinu bez obzira na kvalitetnost posla koji su obavijeli i ne može se nadzirati da istakne novinu i u ovim novim okolnostima rezultat je drugačiji. Da etičkim načinom bi bilo postojanje centrala za informiranje, gdje će jedan čovjek u skupu znati sve što se događa i prenositi to što se uistinu događa dalje. Naravno, mora imati dovoljno znanja i iskustva i o glomarske pameti da u taj situaciju ne radi onu klasičnu cenzuru već da osigura o okolnostima odredi što može raditi. Evo, prije netko nad se u Vodicama pucalo. Bilo bi dobro da sam tu većer mogla obraziti jedan broj na kojem bi mi se kazalo -ave je u redu-, -situacija je pod kontrolom-, -ne morale biti izmijenjene- itd da mi kaže -razvijite za potrebe bala trenutno nemame nikakvih informacija-. Zaglo tako što ne postoji ljudi to zanima, ljudima trebaju pravovremena informacija.

Dišemo vrhovima pluća

S.L.: U ovom -nemnom- propagandnom ratu doista se manipulira emocijama.

LUGOVIĆ: Emociонаlno, smo nekajnji. Sve se može dobiti na osjećaju. Ako se pita što može manipulirati osjećajima, verovatno samo onaj što ih nema. To je emocijonalni faktor propagande u kojem sve karice se potaju na stanje emocijonalnih potreba. Samo na emocije sigurno može dobiti poene, na intelektualni red na među se sigurno dobiti poene, niti na poene može da učišće čovjeka da informira. Gdje god učišće emocije garantirano ima uspjeh. Manipulirani emocijama znači da na sigurno.

S.L.: Emocije su potrebita roba, ne može se vježbiti manjak razuma nadomještiti ekstrem emocijama. Uostalom, jedino trenutno -ektremne- emocije je ekstrem.

LUGOVIĆ: Da, protiv straha se ne možete ekstremno zaštiniti, ali se nečega bojiti nema te mogućnosti da vas netko desantabilizira kako biste se prestali bojiti. I tu propaganda etično radi recimo -MUP- ovi i gardisti ubijaju dječju, maličiću, žene i dječju vojnicu, itd, ubacuju u informativni prostor retkošta laskavih informacija i ljudi reagiraju strahom. Podatak po kojem je indoseliti suca ljudi ostalo bez kuća na -zvudi- bez ovaj prethodno spomenuti. To je samo broj 30.000.

S.L.: Primjeri kao psihološki moment.

LUGOVIĆ: Primjer u ovom našim okvirima ne-ma osnove ne znači ništa osim da su položaji osoblja iamo gdje jesu, da jedu to službeno proglašeno primjene -dalje krče, a drugi ga poštaju. To nije primjene, to je status quo, jer opet ne znamo što je. A u to smo tako manipulirani emocijama da se bojimo što će biti sljedeći put kroz ljudi koji su ne može reći, ne pucati. Ze. Za sada živimo vru latente, dječko vrhovna pluća i stopešimo što bi se još moglo dogoditi. Potom se trudimo da -funkcioniramo- normalno između zaboraviti, govoriti i živjeti je velika razlika. Razgovor je na trenutak prethodno teloslov. Glas i drugi strane žice najavio je nekakvo gardisti koji su prešli stupanja u ZNG dokli obavili rutinski psihološki obradu.

... pobjeda koja nam treba

Nitko od nas niti ibi neće zaboraviti, od se pedeset godina. On dečki koji su u prvim borbenim redovima, naši MUP-ovi i gardisti pogoljivo lo nikad neće zaboraviti. To će ostati unutrašnja herida i neće se zaboraviti. Živjet ćemo i dalje, ali u ljudima će ostati nekakva distanca koja je napravljena na jedan umjetan način, kako i zašto znaju samo oni koji su to započeli. To je kao kad netko bací klip, kliči da se spolačne dezel ljudi samo onaj koji je bacio klijep zna zbog čega je to bacio, valjde da bi uživao gledajući kako se huku spolačnost.

S.L.: Momei (gardisti) dolaze svakodnevno?

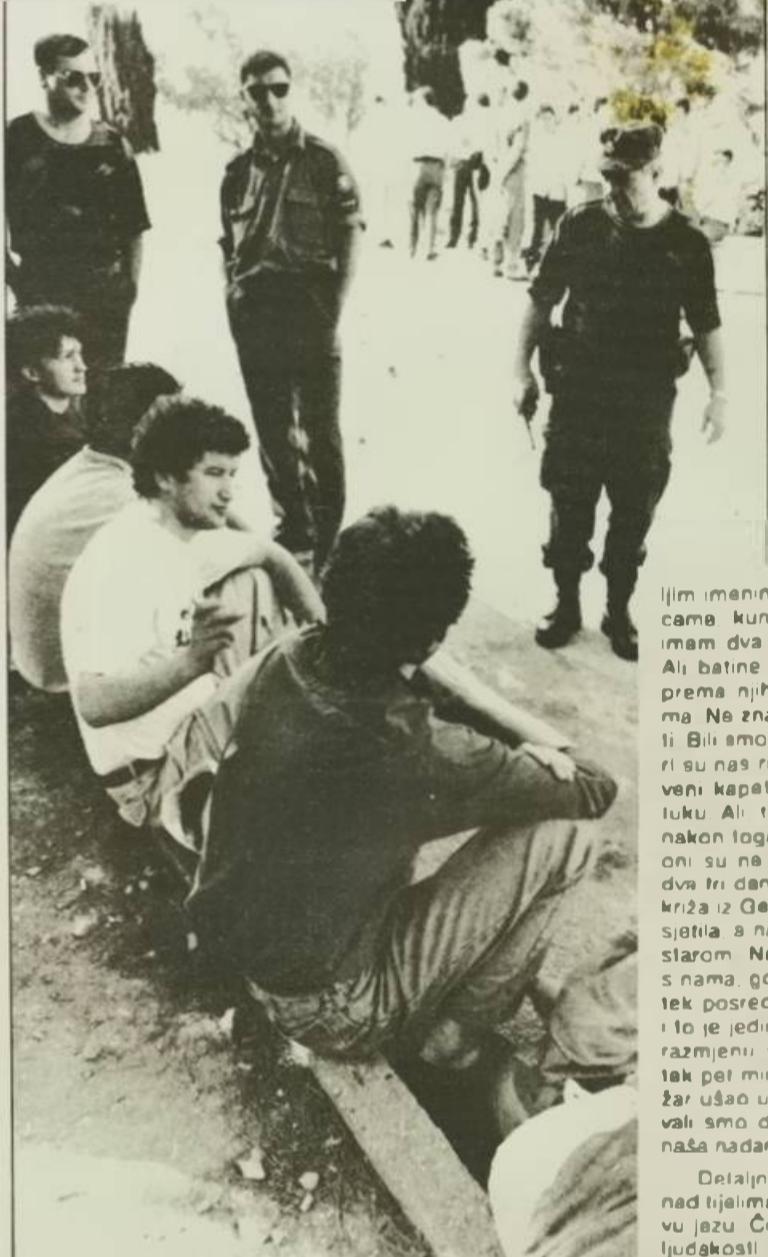
LUGOVIĆ: Dolaze po potrebi. I to je ono naj-odljučujuće u cijeloj crnci, jer nema te sile koja će momka da sedamdeset godina režirati da obuče uniformu, oni su to sami odlučili. Kad god vidim njih, evo san čekaju vani znam da su li ratom zapravo ratne igre, a oni su jedni koji na padaju na tu propagandu. Ta dječja koja imaju nevjerojatne ideje, živi su dokaz da -prća- nisu onakva kakvo je druga strana nastoji prikazati. Nitko od indezel, pedeset ili sedamdeset godina nije uzeo pušku, već idu dečki koji nisu osim njih samih nisu mogao pokrenuti u ovakvo što Vojnike mogete staviti u tenk, i on mora slušati. Naše dečka nikoli nije phasil da obuku uniformu. Nikog od sedamdeset godina ne možete zavesti, toliko da učišće pušku. Kad vidim njih znam da cijeli rat ne vrijedi ništa i da su oni apsolutni pobijednici. Oni su jedina i prava istina ovog rata, njihov idealizam i spremanost da brane svoju zemlju je jedina, najveća potjeda koja nam treba.

Regovarela: Linda MILIŠA

Mučenja koja smo prošli ne može dočarati niti najmraženiji ljudski um. Prisiljavali su nas streljati na mokroj krpici i golemim rukama držati žarulju koja je bila uključena u elektromrežu. Električne žice značili su nam omotavati oko spoljnog organa ili nam ih uvlačiti u analni otvor. Tijerali su nas i na protupirotni blud, batinali olovnim palicama, zavlačili su nam nož u noge i ruke primjeđivali su najgroznejšu torturu kojima nije bilo kraja... - Ovo kaznjenje nije isječak iz svjedočanstava zatočenika nacističkih konvlogora iz vremena za koje smo mislili da se više ne može ponoviti, već je to ispunjeno mladićima iz Plitvice, civila, jednog od pedesetaka Hrvata koji su bili zatočeni u kninskom zatvoru a na slobodu su nakon dugog mučenja pušteni zahtijevajući razmjene zatočenika s odmelnike i hrvatske strane što je obavljeno u ponos 13. na 14. kolovoza ove godine u selu Tepištu, na granici kninske i dreniske općine. Za pedesetak mladića pretežno iz Like, Dalmacije i Banije značio je to kraj dugotrajnog manjiranja kojemu su do tada pamtili jedino u kaznjavanju o nacističkim zločinima. Onoga strana dobila je natrag 26 svojih odmelnika oslobođenih iz Šibenskog i zagrebačkog zatvora. Razmjena koja je bila najavljena kasnije je log za zarobljene hrvatske mladiće najstrelnjeg 13. kolovoza čelniči salo. Prethodili su joj dramatični pragovori i telefonski razgovor u vremenu Zagreba. Šibenika, Diniša i Knina no čin razmjene ipak se zbio i za te mlađe ljude od trenutka kada su iz autobusa, koji ih je dovezeno iz Knina, ušli u onaj na drugoj njihovoj strani započeo je nov život. Do tada pomalo apstraktan pojam SLOBODE po prvi put su osjetili kao opipljivu stvarnost. Sustali smo se s njima u Vodicama 14. kolovoza ujutru, nakon noći koju su mnogi i nakon više od dva mjeseca konačno proveli među svojima, na sigurnom bez straha da li će ih dodekali nov dan. Njihova ispijena bijedna lica i pomalo izgubljeni pogledi svjedočili su o tomu da ih u kninskom zatvoru nisu milovali niti pazili no ipak nisu odavali sve ono kroz što su zapravo prolazili jer mučili su intenzitet i arsenal tortura naglo smanjili nekoliko dana prije razmjene. Kako tragovali ne bi bili jasno vidljivi, misleći valjda da će time uspjeli sakriti od očiju javnosti svoja zvještva i istinu o metodama i ciljevima boraca za ugođenja prave srpskog naroda. No svjedočanstva onih koji su bili svjedoci te istine onih koji su ta zvještva iskusili na svom tijelu i duši ne mogu izbrisati.

— U kninskom zatvoru proveo sam četverodeset devet teških dana s osjetnom gorčinom u glasu podnijeli svoju pnu mladić iz okolice Benkovca. Mučili su nas svakodnevno svim i svakim. Batinali zlostavljavali, priključivali nas na struju - klukali, lažima. Stalno su nam govorili: «Uhićemo vas ustaša, živu glavu odvade nećete izvući». Više oficira nismo susretali radiši su to isključivo stražari, pripadnici te kako je oni zovi, srpske vojske. Njihovi nadređeni, zabranili su im imati smo priliku čuti, da se silodžijski ponašaju, no ne vjerujem da nisu znali što se slavno zbića. Prvih nekoliko dana bili smo smješteni u kninskoj tvrdavi a onda smo prebačeni u kninski zatvor, bivšu bolnicu i tu je bilo najgorje, posebno uvečer i po noći kad bi se napili. Onda je počinjalo. Uzeli bi nas za kosu i govorili: imaj facu lipčićnog uslage, vrjedali su nas i nazivali najgrub-

BAUK KRUŽI HRVATSKOM

SVJEDOČANSTVA HRVATA RAZMJENOM OSLOBODENIH IZ KNINSKOG ZATVORA

u kninskoj tamnici proživjeli. — Meni su jedno latarni i dlanovi ostali bez očijeda — kaznjava nam policijski iz Glina. — Sva drugo puno je tragova i ih zvježarskih mučenja izmišljaju se dističkih igara na koja su nas tjerali nije bio kraja. Teško mi je sve to pojedinočno opisati. Recimo, žicom su nekima vezivali spetri organ, nalezali ga. Tu za njih zanimljivo je u kojoj su zdušno uživali, zvali su ih Tjerati, nego da hodamo četveronogke da gume različite životinje i stvari. Kada ne bismo raspričali onako kako su oni zamislili, ali jedno je bilo izravno vrijedanje. Svakodnevno su nas spali na struju a kako bi nas što bolje protestirali su da stojimo na mokroj krpici i u posudi s vodom. Te tortura donesla bi prestale pre dolaska ljudi iz Crvenog krsta a skoro su pre sljedećih posljednjih desetak dana kada su razvijavali kninski rezervisti, a ne više ni zvježarski stražari. Istina, bilo je među njima dvoje-troje dobrih ljudi koji nisu mogli biti gledati na mučenja, koji su se s nama bilo ophodili i čak nam kromica donosili cigarete.

IŽIVLJAVANJA BOLESNOG UMA

Osim sedišćkih izvješćivanja bez presećanja, stražari su se služili i propagandnim metodama: ispiranjem mozga i stalnim klijukanjem zatočenika lažnim informacijama o zbrojivu u Hrvatskoj.

— Davali su nam isključivo srpsku komisu, govorili nam da naše vrhovništvo za ne mori, da su poručili da nas kada im potestate hrane, pobiju jer im mi ne trebaju.

Prisjeća se iih psiholoških mehurâra dvadesetogodišnjaka iz Plitvice. — Dovodili su u zatvor žene kojima su nagradili ili nestali mučenji i govorili im da smo ih mi ubili i iskapali. Dovodili su i djecu, od šest-sedam godina, neke odjevane u prave četničke uniforme i pokazivali im nas s rječima: «Eto vidis, tako izgledaju ustasha». — Meni je mog brata optužiti da smo sudjelovali u navodnom ubijanju i iskapljivanju Srba na Plitvicama, kojima su kačko su nam govorili odsječene noge, ruke u-

Proglasavali su nas krvicima za te između zločina i onda mučili, mučili, bez prasjanja. Znali smo ići noći ne spavati i stalno biti zlostavljeni, jedan po jedan iz svake sobe i onda ispočetka. Posljednjih dana govorili su nam i kako naše parodice javno izjavljuju da je bolja da nas ne puste, jer se boje da će oni zajedno s nama onda nastrediti.

Mučenici iz kninskog zatvora, napsapeni žele kako su nam na kraju rekli, prije vidjeti svoje obitelj i što prije sve zadržavali svješni da to ipak neće biti lako. Da pamte lice svojih mučitelja, pa i neka imaju.

— Zorana Grubica po okrutnosti i izvesnosti Marka zvanog Rin, kao specijalista za mučenje strujom. Ali islodobno, uvjereni su da će da bi im se pružila prilika, ne bi im nikada dali istom mjerom jer u njima su samo ljudi površi i osjećaji koji jednostavno ne mogu prizvesti latku zvježarsku mučenju. Na svoju struju imali su da prilike uvjeriti da je u poluprijateljstvu usmjereno paroblijavanju Hrvatske i Hrvata ustraguju i stari prepoznatljivi čistički bauk, bauk koji kruži Hrvatskom.

D. PERČIĆ

Od balvana do zločina

Prvo je tražena regionalna zajednica općina na čelu s kninskom, zatim kulturna autonomija, ubrzo autonomija bez predznaka, slijedi zahtjev za političkom autonomijom, da tzw. „krajina“, da bi se završilo -prisajedinjenjem Srbiji-. Tako je tekao i put od balvana do zločina

čekao posao, da bi se Rašković nakon obavljenog posla mogao posvetiti znanstvenom radu i pranju ruku, naravno.

Hrvatska je vlast problem pokušala marginalizirati, nastupajući prema amputaciji dijelova Hrvatske, kao prema „kninskoj hajdučiji“ govoreci o Šećici odmelnika. Ne treba zaboraviti ni ulogu jugoslovenske vojske i zaustavljanje helikoptera MUP-a uz olvorene prijeteće Blagoje Adžića. Ozbiljni analitičari su već lada znali što će se dogoditi. Jedino relevantno pitanje se odnosilo na širinu područja Hrvatske na kojem će se sve izazivati sukobi i kako će Hrvatska odgovoriti. Prilisnula nadoslatkom oružja, neštima Jugoslavenske NEnerodne armije i petom kolonom u vlastitim redovima, osim defenzive teško je bilo i očekivali nešto drugo. Miravci su sve više postajali smiješni, a onda o golorukom ugroženom srpskom narodu dovedeno je do apsurda. Poglavitvo kada ih priču pribiju -goloruki- s minobacačem u ruci. Kninski hajduci nazvani su teroristima i četnicima, a nemoc da nješi problem na zadovoljavajući način. Vladajuća stranka pokušala je nadoknaditi čestim promjenama u Vladi Hrvatskoj javnosti

nije preostalo ništa drugo osim zgrešanje nad zločinima, nad Šećeljima i kompanijom. Gotovo se bilo nemoguće otkriti dojmu da teroristi mogu učiniti što im se prohali. Napad na napadom onda dode -tampon-zone- drugim rječima označeno je još jedno područje. Jer tma se s kim esembajcima surađuju i zbog čega su uplaćeni i YU sukobi. Njihovo mirotvorstvo i neutralnost može se objesiti mačku o rasu, a nije daleko od istine tvrdnja da se svega ne bi ni došlo da nije zavladala esembe demokracija. Na taj način Hrvatska je bila dovedena pred svršen čin i jedino je mogla uzvratiti S kalašnikovom protiv tenka i zrakoplova. Oružje teritorijalne obrane koje su platići građani Hrvatske dano je -golorukom narodu-, da bi se dogodila Struga, Erdut, Dubravice. Dalje

srpska službena politika, sa svojim trabantima, -amfijavama- sve što joj dode pod ruku, čega nije poštovale ni evropsku -troku-. Europejci ne znaju s kim posla imaju, jer navećer jedno, a sufrađan drugu, a poslijepodne možda treće i tako redom. Srbija koja je iz -in dela postala celo- na čeli, sa Slobodencem Miloševićem, na

zastavljivo grabi dalje. Prečanski Srbi, žrtvovani u partiji pokera, tek su obični pješaci u borbi za izlaz na more. Srpsku vrhušku ne zanima kninski želježničar, nego tentorijski s novcem koji donosi. Dugoročno gledano vezivanjem za preživljenu ideologiju nacional-socijalizma, Srbija nužno gubi, ali u smrtonom krikljancu mnoga može povući za sobom. U tome i jest problem, a ne to ne smije ostati imuna ni Evropa, budući glamerni rat može zahvatiti šire prostore. Srbija ima sve manje aduta u svojim rukama a jedino joj preostaje gola sila i Jugoslovenska NEnerodna armija.

Milošević je svoje obećanje -zvezkapč aruđjem- dano na Gazimestanu ispunio. Na hrvatskoj vlasti je da ispunji volju građana iskazujući na referendumu — samostalnu i suverenu Hrvatsku sa svim pravima međunarodne kojih u njoj žive, jamčeno Evropom. No kako to postići? U prvom redu osloncem na vlastitu snagu, te daljnjem internacionalizacijom problema Hrvatske u svjetskoj javnosti. Zaprovoditi sam dovesti do kraja ono što je za Hrvatsku već učinio Milošević brutalnošću svoje politike. Jedino aktivnim uključivanjem Evrope, u poštovanju postojećih unutrašnjih i vanjskih granica bivše Jugoslavije. Hrvatska može postati samostalna i evropska država u pravom smislu nješi.

Rat ili mir? O tome ne odlučuje Hrvatska? Pred tim pitanjem se nalazi i Evropa. Na njoj je da odgovori. Novi Hitler je delefiran. Nadejmo se da se neće pojavit i novi Chamberlain.

I. POLIĆAK

Jutro je, na Veliku Gospu. Da li je iznenadujuće što ne samo mene, već i mnoga gnone sugrađane, nekoliko minuta prije sedam ujutru budi desetak pucnjava negdje na Baldekinu, ispaljenih iz oružja uboštijeg od pšatoila? Ničemu se nije čuditi — mira baruta, znoja i krv preplavio je Hrvatsku Blagdan Kraljice mira oružje nije poštovao; četnicima koji u svojim načelima nemaju nikakve svetinje osim piščeka i ubijanja 15 kolovoza samo je još jedan dan obilježen krviju. Dok slušam prva jutarnje vijesti u kojima je novo bilo malo toga ohrabrujućeg, prisjećam se misli s kojom sam se probudio — Da li je počelo? Da li je vojska krenula u oženjivu, kako smo i očekivali? — Sigurno nisam bio i jedini. Mnogo je teških snova i nemira u nama. Svaga, ali spakoja nikako. Velika Gospa od ove je godine i državni praznik. Sretno!

Pijetet i tiki dišpet

Jot jeće tupi zvukovi metaka, a radio (svi) kako je reč o nekakvoj provokaciji koju MUP istražuje. Prije nekih dan iz općine je objavljena preporka i nekoliko puta ponovljena, u kojoj se savjetuje da manje okupljanja ispred Gospićke crkve u Vrpolju. Mnóstvo ljudi, povućenih vjerom i tradicijom mogu biti lakim ciljem, poglavito iz zraka — jot jedna potvrda da se od nekadašnje JNA može očekivati samo zlo. Preporka je objavljena u ponedjeljak, a danima poslijeru zvonili su redakcijski telefon. S drugog kraja žice pitanje je u pravilu glasilo: "Zar je moguće da su optinari zabranili dolazak u Vrpoljac?" Davoljan dokaz pritiska u kojemu preporku postaju naredbom. Bilo što bilo, ali je minulog četvrtka Vrpoljac pružao neuobičajenu sliku. Općina ove godine nije izdala niti jednu dozvolu za šatora ispred crkve — pa je praznina na mjestu sajmista sama s dva-tri stunda na kojima su kovači pronašli motlike i ulogradake nožice, a dvoje mladih kazete s rodoljubnim pjesmama i hrvatskim obilježjima — priješnjih godina živopisnoj četvrti dale pečat prilike u kojima živimo. Da je tu nekada nešto i bilo, ili da se namjeravalo podignuti šatore, svjedočila je jedna čavion pribijena tabla na strujnom stupu: REZERVIRANO P. BIKIĆ. Vjernika je modulim, bila nješta manja negoli prije, barem u vrijeme glavne mise koju je vodio msgr. Štefko

Glavnu misu na blagdanu Velike Gospe održao je biskup Šibenski dr. Srećko Badurina. Ove je godine proslava bila manje venjska s više unutarnje ozbiljnosti i upitnosti.

Badurina, biskup Šibenski. Kasnije su i redovni za petčetu Janjetinu. što se provodila samo u vrpoljičkim gostionicama svjedočili da je štovanje Gospe bilo mnogo, unatoč prepore. Pa ako je datko, tika maliva, ali i kasnije, neubličajeno tko boravište u Vrpolju bilo iskazom štovanja Gospe i pijeteta prema mnogim Hrvatima koji u domovini žive u patnji, tada je ipak znatan broj hodočasnika izgledao i kao svojevrstan dijapet prema svima onima koji ovome narodu i njegovoj državi ne žele dobro.

Naša je borba pravedna

Dak čekamo misu i postavljamo opamu za snimanje propovijedi dr. Badurine, kolega Neno Kužina spominje mi i jedan kuriozitet: Jutrošnja kiša nije na ovaj datum zabilježena niti u najstarijim svjedočanstvima, a najviše se hodočasnici bili još 1940. čak deset tisuća. Da li je kiša Gospić znak? Ili to Gospa

ČUDA SU U NAMA

VRPOLJE,
NA
VELIKU GOSPU

ve godine olakšala kiša. Prva na ovaj datum, nezabilježena i u najsta-

Janjetina se prodavala samo u malobrojnim vrpolskim gostionicama. Red se čekao ponekad i više od sata

I u ovoj ponizanim, retom izljudu? Dr. Badurina, očuvajući svetu misu u hladu čempresa uoči da će ovogodišnja procesija biti izražena manje prema i će više unutarnje ozbiljnosti nositi, ali i pouzdanja u Mariju, i u mir. "Posvuda danas molimo i obraćanje. Razmislijte čemo iko se mir i obraćanje međudržavaju — prilike u kojima živeti i skreno unutarnje obraćanje svetu misu, približimo se koje su pale — molimo se za t i obraćanje svih, pa i naših djece i kasnije: "Nas je rat predina tako možemo imati Gospodov."

I borovine očko vrpolske riječne svježini kićom natopio, molili su hodočasnici moći. Opomenuti s oltara da ne ti, čak niti neprijatelji svoga, noraju braniti. Savim u sklužnim, ali i vremenom hrab-

rih, određitih, uvjerenih u vlastitu čvrstinu jedna je grupa gardista ugla u crkveno dvorište. Među njima prepoznaje poznatog mladića, tihog, povučenog vozača iz Šibenika. Večeras njegova jedinica ima pokret, pa je došao. U ruci mu je bila krunicu.

Boj se blje, bije...

Gostionica "Kod Tome" već je odavno puna. Ponuda je malo prema broju onih koji bi u skladu s tradicijom željeli pojesti komad pečenja. Šetam po nekadašnjem sajmstu — još lani na ovaj su dan Šabacki kamioni — poznati i godinama neizbjegljivi "praseći karavan" dovozili iz Srbije girovinu za kašniji dalmatinski pravil. Kome možda još nije jasno, nedolaskak tamnopulih prodavača praseća najbolje govori da smo u ratu. Jeden Vrpoljanin, više u šali, namaju primjedbu odgovare: "Četnike ćemo dočekati s nečim drugim, a ne s pršuljima! — Pilam ga da li je vjernik Jest. Kao i svi katolici Štuju Gospu. Ma-

Uratoc prepanici iz općine, hodočasnika je bilo mnogo. I zbog štovanja i tradicije, ali i izgleda, i izdjepta svima kroz Hrvatsku teže zlo

Nakon današnje sajmišta ovo je godine bio gotovo pusto. Osim ovoga prodajnog "štandiga" na haubi automobilu i skromnog izbora krovačkih proizvoda, iznalo je šarenilo ponude iz prijašnjih godina

lit će se za mir, ali i boriti. — Ovo je pravedna stvar. Oni nas pokušavaju potkonjeniti. Otmaju, pljačkaju. Moliti se za mir, sebe, i ovaj narod, moliti će se da Gospa prvidi i neprijatelju.

Mladi Hercegovač golovo se uvrjedio na pitanje da li je vjernik. Na haubi YUGA prodaje najlepšice s hrvatskim obilježjima i kazete s radoljubnim pjesmama.

— Vjernik sam, i uvijek ću se moliti za mir.

— A što kao vjernik osjećate prema neprijatelju?

Nije odgovorio ništa. Pritisnuo je kazetofon i čulo se: "Boj se blje, bije...". I s time je rekao da se oim molitve treba boriti. Da se čudo — ali čudo hrabrosti, pouzdanja u sebe i određenosti da branimo i obranimo Hrvatsku mora doći prvo u nama. Tada će i Gospa pomoći.

B. PERIĆ
(Snimio: V. POLIĆ)

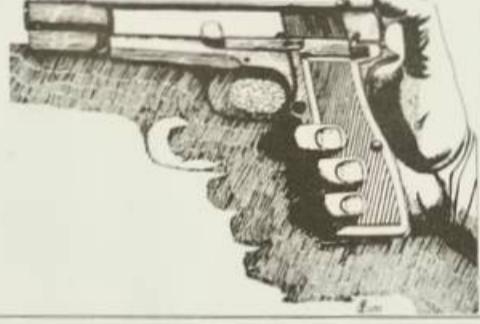
Evo sada ti nastavi. Otac i sin pale svjeća na oltaru Gospe crkve u Vrpolju

KAD ĆE PREDSJEDNIK ODGOVORITI?

Ne dakle, ustaše na hrvatsku vlast — Milošević i Adžić ubijaju Srbe u Hrvatskoj. Siguran sam da oni nikad neće shvatiti besmislenost rata što su ga poveći protiv Hrvatske ali sam lakoder siguran da se oni boje te besmislenosti i da se, na suprotni lom strahu ohrađuju novim žrtvama. I srpskim i hrvatskim. Njihov jedini uspjeh može biti pretvarjanja Hrvatske i cijele Jugoslavije u područje u kojem će pomješanost nasilne smrti s nesigurnim životom postati trajno stanje. To treba se nadati da je od te mogućnosti na ovom području jači prirodni otpor prema takvom stanju. Koji je to prirodni otpor? Što se Hrvatske liče, njena je obrana nuđna bez obzira na njen is hod ali ne i bez obzira na smisao života i smisao živje. Promjene u hrvatskoj vlasti i hrvatskoj politici upravo su to naglasile. To toliko puna isticano hrvatsko jedinstvo u hrvatskim različitostima najjača je obrana od Adžića-tanka Adžića-smrte Miloševića-tanka. Miloševića-smrte. Smrt ima samo jedno lice, a psihologija smrte samo jedan -temelj- pustoš. U dobre namjere predsjednika Tuđmana ne treba sumnjati, ali treba reći da su se njegov politički stavovi politički isprofilirali, da on nastoji zadržati što više moći i što više svojih ljudi da bi le slavove branio, ali i da u podjeli vlasti poštuje političke različitosti radi većeg jedinstva Hrvatske. Suocena s neprijateljem kojeg motivira smrt, kojemu je tenk jedini razlog rata, Hrvatska se mnogo dječavornije može braniti različitošću svojih političkih volja nego jednom samovoljom. To se uostalom vidjelo i u za Europu hrvatskom pokretu otpora o kojem svjedoči Ivan Šupuk u knjizi "Krivojernik na ljevici". Europa je bezčulna, ali ako je ta bezčulnost iz egoistične brige za vlastitu sigurnost i interesu, ona će se zacijsalo više prikloniti toj brzi kod Hrvata ako je sami pokažu nego psihologiji smrte u koju se i sama uvjerila poslije pregovaračkog debakla u Beogradu (...) i dok Europa bude smišljala svoja iduće poteze na margini političko-kadrovskih promjena u Hrvatskoj trebalo bi ispisati nekoliko pitanja predsjedniku Tuđmanu. Što je to htio strušiti legalno izabranu vlast? Što je to htio hadzavoske krajnje desnice koji je sudjelovao u insceniranom nepotrebnom iseljavanju stanovništva iz nekih hrvatskih mjeseta? Što su to -pomačati izvan zemlje- i sprezi s -ekstremnim dijelom vladajuće stranke? Kako se u ovom ratnom stanju definira -lijevo-, -desno- i -krajnje desno-? Iz kojeg je to ratnog udžbenika Predsjednik naučio da odaje kako je narod nejnaoružan? I je li rekonstrukcija hrvatske vlade koju je novinarima naglasio kao afirmaciju demokracije učinjena zahvaljujući njemu ili njemu unatoč? Je li to slučajan ostatak komunističkog rječnika i pripisivanja posljediča svojih slabogih svojim zaslugama a posljedica svog grešaka podmuklim zavjeraama neprijatelja, ili trajni nedostatak demokratske senzibilnosti?

Odgovori su na ta pitanja potrebni kako bi se izbjegle naše kobne sličnosti s agresorom i njegovom psihologijom smrte.

Mladen Vrdić u "Globusu"

NESPOKOJNA EUROPA

Posebno međunarodne zajednice, a posebno Evropske zajednice i institucije KESS-a, ne samo da je poželjno, već je i nužno. U situaciji u kojoj nitko nikome ne vjeruje i svu inzistenciju na svom slavovima ne pokazujući ni najmanju želju da se traži zajedničko rješenje, čime ugrožavaju mir i stabilnost Europe, normalno je aktivan pristup članicama izvana. Dozadani angatman dvanaestorice, a posebno

riječ o neuspjehu, vać o sudsaru demokratskog i nedemokratskog svijeta. "Teretiske" uporedbi Miloševića sa Sedmom Huseinom pokazale su se ločnim, što ukazuje da je srpska opozicija svjesna opasnosti od svjetske izolacije u koju je vodi tirdokorna miloševičeva politika.

Bolji poznavaoči evropskih i jugoslovenskih prilika očekivali su takav raspored, jer su svih mehanizmi evropske zajednice i KESS-a utemeljeni na demokratskim principima. Sada se postavlja pitanje, kako to demokratski zasnovane principale primijeniti u prividno demokratskim državama u kojima opozicija figura bez stvarne mogućnosti da utječa na službenu politiku. Pri tome ostaju samo dvije mogućnosti: III. če Jugoslavija (tj. njezine republike) razjediniti Europu ili če Europa dovesti u red jugoslovenske republike. Prva mogućnost je manja vjerojatna, jer je većina političara Zapadne Europe shvatila da samo jedinstvenom politikom mogu potencijalno svoje pojedinačne interese i ne dovesti se u situaciju da sklapaju neka protivjela saveznika. Bez brzog rješenja cjelokupne jugoslovenske krize, kako političke, tako i ekonomike, nema mira i spokoja za Europu, to više što bi taj put trebao biti i obvezni obrazac za rješenje titula u Sovjetskom Savezu.

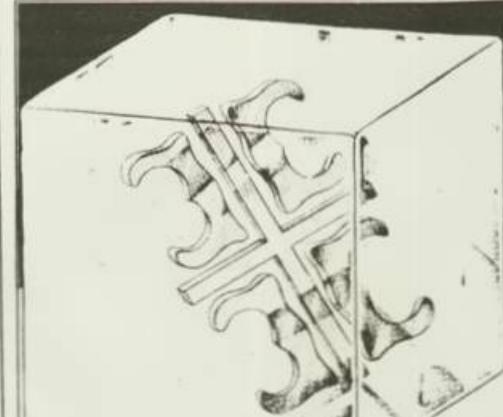
Zeljko Mažar, predsjednik Socijalističke stranke Hrvatske, u "Nedjeljnoj Dalmaciji"

KRAJ DILJELE I NEGOV MINISTAR
ZA ŠUMARSTVO

VELIKI APETIT MALOG IMPERIJA

Mi uopće ne vodimo rai, mi se branimo od bijesmučnog napada. Teritorijalne cjelovitosti Republike Hrvatske i demokratski istezana volja naroda potvrđena izborima i referendumom su u opasnosti i moraju se obraniti. Počelo je četničkim napadima incitiranim u Srbiji, a polom se u to uključila i država Srbija. S teritorija države Srbije su dalekometri topovi gadjali naš teritorij, od tamo su ubacivane terorističke grupe i od tamo im služe nemira i podrška. Armija je to od samog početka sinhronizirano pratila prvo obilježavajući enklave i tobože razdvajajući zaraćene snage, a zapravo osiguravajući njihovo napredovanje, da bi se čak i uključivala u njihova akcije. Što dalje to ješće? (Kad će Hrvatska uzvratiti na tu agresiju?) Ako znate da je 40 posto svih efektiva JNA na prostoru Republike Hrvatske da se korpuši iz Slovenske iakoder ustremili na Hrvatsku, da je 110 tisuća vojnika sad upareno ili su na teritoriju Republike Hrvatske, da je to oko 1500 tisuća vojnika, ako se prijeti razaranjem gradova, ako postoji rizik velikih gubitaka civilnog stanovništva, ako to kao oblik stoji nad Hrvatskom — onda hrvatska politika koja je tradicionalno mirotvorna, a od mirnog rješenja se ne odustaje, i koja je svjesna da

bi u začetku takvog sukoba pretrpjela teške gubitke mora prathodno osigurati punu podršku Europe. Uz značajniju materijalnu i efektivnu podršku Hrvatske će se moći bolje pripremiti i sa sigurnim zaledem uzvratiti. Srbija ne smije imati iluzije da će ratovati samo na jednoj fronti. Dakle Hrvatska će ne samo uzvratiti, nego će se svog teritorija protjerati sve nedobromajnije ulaze, ali tek kad ona bude spremna na to i kad ona donese takvu odluku, a ne kad je drugi provokiraju na to.

Luka Babić, ministar obrane Republike Hrvatske u "Slobodnoj Hrvatskoj"

VEDRIŠ - OBLAČIŠ

Ova vlast ima izuzetno važnu zadatu da provede Hrvatsku kroz ratno razdoblje i što bezbitnije je dovede u mirnu luku kada će planje razvoja opet dominirati. Vlada mora očuvati priklučak da jednog dana ponovno možemo nasloviti gdje smo stali. Da tada na prvom je mjesecu obrana i to ne negrešno obrana teritorija nego obrana svih razvojnih resursa (sировина hrane, nafte, prometnica, dake, ljudi), koje treba čuvati da bi sutra opet mogli biti u cijelosti korišteni. To je suštinsko pitanje za opstanak Hrvatske. Agresija koju sada vodi Srbija protiv Hrvatske usporjava je s Hitlerovim pohodom na Istok. Ono je bio Hitlerov "Drang nach Osten", ovo je Miloševićev "Drang nach West". Prvi je tjerao ljudi na osvojenim teritorijima da rade za njega, a ovo već smo i ovde svjedočili odvoženja žita, stoke i ostalog iz Hrvatske u Srbiju. Prije loga isto ili slično već je učinjeno najprije u Vojvodinom, zatim s Kosovom i onda sa Crnom Gorom. Prema svima njima Srbija je isklaka pretenzija da korištenjem njihovih resursa, infrastrukture i ostalog, odgodila kolaps sva je privreda, koja se pokazala kao potpuni konceptualni promatari. Seljazarski Smederevo održava se umjetnim plućima, Crvena zvezda prizvodi oružje umjesto automobila, elektronska industrija u Nišu je generacijski iz svjetskih tehnoloških trendova i tako redom (...). Cijela islina je da sam je u petak navečer, kada je sastavljena nova nova vlada, zamolio mandatnu vlade da me izdavati s nje iz navedenih razloga. Time ne niječem da je bilo protivljenja da se ja nadam u vlast, kao i u slučaju nekoliko drugih ljudi, no to je u svim političkim prilikama uobičajena stvar. Odlučila je moja osobna procjena da sam u ovakvoj situaciji potreban na poslu koji obavljam ovduje u Zagreb, u koj je od razvoja Hrvatske, a u ovim kritnim prilikama vjerojatno i više od toga.

Mladen Vrdić, predsjednik zagrebačke vlade u "Danesu"

bij manji dio ide u otkup datke na tržištu Srbija proizvodnjom žitarica može pokroviti vlastite potrebe za kruhom. Što se pak naša lica tu su brojke apsolutno na strani. Hrvatska neće u potrošnji Hrvatske bi proizvodila dovoljno sastava za svoje potrebe, ali je kod Hrvatske problem u preradivačkim kapacitetima. U toj situaciji tek četvrtina kapaciteta bila bi iskoristena. To bi nužno vodilo prestrukturiranju tih kapaciteta tako da bi proizvedeno netko Hrvatska čak uspijele i uvozili. Turizam je prostor u kome su kapaciteti već izgrađeni, pa ne bi bilo problema da se promjene ostvaruju.

Dr. Jakov Gelo, direktor Zavoda za statistiku Republike Hrvatske u "VUS-u"

TKO OŽIVLJAVA MRTVACA

Svakog racionalnog prijedlog kojim unutar Jugoslovenski čimbenici u ovom trenutku nastoje uspostaviti primirje između -ukupljenih strana- i podmost za pregovore za kratko vrijeme počinje pucati po istim političkim žavorima po kojima pucali svaki drugi problem koji se posljednjih godina u Jugoslaviji stavlja na dnevni red. Budući da jugoslovenska službena politika počela 20. stoljeća pisanje o širenju svoje moći i ujedljavanju na nastavljavanju jačanjem demokracije, ekonomskog razvoja i širenjem svoja kulture, nego prešli su vremena svog državnog teritorija, što je daleko i većine dužine - na kojoj funkcioniše suvremeno svijet, daljnje širenje kosa u Jugoslaviji, teško i bilo zaustaviti bez još znaknja prisutnosti Evropske zajednice u njoj i drugih međunarodnih čimbenika. Mirovna konferencija o Jugoslaviji čini i neizbjegljivom. Ček se čini da je posljednji čas i Evropske zajednice i drugih međunarodnih čimbenika organiziraju takvu konferenciju, dok ne budu prekasno za posljednje ostalke nade o mogućem mirnom rješenju budućih odnosa među republikama, dok se ratovanje ne probin i na -krnu- je dozadani angatman kosa u Jugoslaviji, teško i da podstiče Evropu. Takva mirovna konferencija o Jugoslaviji ne bi smjela polaziti od očuvanja i dašnje Jugoslavije, jer ona pred očima svih propada, niti bi smjela polaziti od parcialnih interesova nekih republika. Kao najprihvativije rješenje čini se pozivanje za sastanak predstavnika svih republika i uvažavanje njihovih legitimnih težnji da će stanu samostalne države. Jer, sve one, bez izuzetka, to žele biti. Pritom se moraju priznati po stojeća republička granica kao granice budućih samostalnih država koje će nastojati u procesu dogovaranja svih strana i postupnog prenosa međunarodno-pravnog subjektiviteta na republike. To naravno neće zadovoljiti sve političke čimbenike u svim republikama, ali treba dati za tim da se udovoli našim krugom zainteresiranih u svejkoj republičkoj svakom narodu. Posebno osporava je pitanje manjina u republikama, ali se ono može rješiti međunarodnim konvencijama i dogovorno-

STRADIJA

Malo se zna da je Hrvatska svojim teritorijem već od Albanije, Andore, Belgije, Danske, Litvanije, Luksemburga, Malte, Monake, Norveške, San Marin, Vatikan. A po broju stanovnika veća je od 84 zemlje u svijetu. GNP (Gross National Product) per capita u Hrvatskoj, nakon desetogodišnje krize iznosi 3000 dolara. Što znači da dohodak po stanovniku veći od Hrvatske imaju samo 42 zemlje. Dakle po tim osnovnim pokazateljima Hrvatske ne bi bila nikakvo čudo kao samostalna država. A kada se zna da je oko 90 posto jedravice obala hrvatsko, da Hrvatska ima više od 80 posto ukupnog brodovlja u Jugoslaviji da se 80 posto brodova proizvodi u hrvatskim brodogradilištima u situaciji kada je Jugoslavija 5 ili 8 u svijetu po proizvodnji brodova onda je bijedno da Hrvatska ima realne šanse da se pod pretpostavkom političkog osamostaljivanja u krajnjem razdoblju i ekonomski osamostaliti i da zahvaljujući uslugama u kojima se osvrta dežvinski višak, realno počne s razvojem. Naš poput Italije 70-ih godina, Španjolske, zemalja desetih godina ili Grčke i Turske u posljednja vrijeme (...) Srbija uglavnom nema ništa strateški značajnoga. Ona doduće, zahvaljujući Vojvodini proizvodi četiri puta više željezne nego Hrvatska. Međutim ovo treba znati da tako Srbija proizvodi više od tri milijuna tone pšenice (Hrvatska proizvodi 1,6 milijuna tonu) a što je dovoljno za prenosne vlastite

GENEOLOŠKA MANIJA TOMKA MRNAVICA

Već za rane dobi odlikovaše se i darovitošću umna i netrudivom radinošću — pišu povjesničari o čovjeku koji je napisao 20 knjiga na hrvatskom i latinskom jeziku

Upogolemaj plejadi Šibenskih velikana Ivan Tomko Mrnavčić imao je najmanje izgleda da se — prikupljući klubu znanih i popularnih — Radio se u srodašnjoj gradanskoj obitelji 7. veljače 1580. godine i taj budući književnik i znanstvenik. Imao je djelatnost koja nije negovala mnogo dobra. Očec Marko, „lurski mitničar“, došao je u Šibenik prije Iavanaugh rođanja i pučanstvo ga nije gledalo baš najbolje. No ni on nije bio nedužno janje pa ga je gradska uprava proglašala izvan područja komune. Glavni je razlog vjerojatno bio da je Marko — zbog dobnih veza s Bosnom — bio osumnjičen kao osmanlijski špijun. S takvom — preporkom — činilo se da su nam Tomku svu vrata zatvorene.

Ipak nije bilo tako. U jednom tekstu spominjući majku Katerinu Tomko piše da provadala — život u mnogim nemocima i protivljenjima ovoga himbenoga i varda verovatnoga sveta — pa su te ne prilike zaciijelo i doveli Tomkovu sestru Dominiku

u opalicu. Sto je olac nakon izgona iz Šibenika radio ni o tome nema pouzdanih podataka, ali Tomkovi navodi da „Krk je prinosio otca mu zlo hranu“; govorilo sigurno ukazuje na to da se njegov otac davio starim poslom — miljenjem, da je imao milnicu na Krki.

Bilo kako bilo, te životne neprilike nisu pokolebale i obeghajbile Tomka Mrnavčića. Povjesničari tvrde da se Tomko — već za rane dobi odlikovao i darovitošću umna i netrudivom radinošću — ipak je malo podakala iz loga ranog Mrnavčićeva života, pa ga išak u dvadeset i trećoj godini životu — susrećemo — u Rimu kao pilomca u tada veoma elitnom ilirskom sjemeništu. Nosedi u srcu Čemera, zbog izgnanstva roditelja Tomko je prezirao svijet oko sebe. Dok je bio u Rimu njegov najbolji drug (premda mnogo stariji od njega) i dobrivor biješo čuvani zadarski pjesnik Juraj Baraković Tom svom istrenom savjetodavcu Tomko se i odužio, pa mu je 1628. godine, nakon Barakovića

čeve smrti postavio nadgrobni spomenik.

Pošto je bio veoma blistav — biografi kažu iznad prosjeka — Tomko nije u Rimu uzalud tratio vrijeme, stekao je za ono doba solidno znanje i — uspijeuo u književnička kola. Već 1612. godine objavljuje — Život blažena dívice Bele kralja ugarskoga i hrvatskoga. Prineseno iz vlaškoga u hrvatski jezik. U tim rodoljubnim stihovima Ivan Tomko Mrnavčić pjeva:

— Nad gromom planinom ka hrvatsko more
Nadstupa dužinom velebitičke gore
Koju Vlasti morski nigris naseliše
A Turci zagorski posli zapustiše.
Zemlja se razsira veloga prostora
Koja se prostire od Save izvora
Zemlja žitom blaga i židnim vodama —

To je djelo našlo na vistan prijem, što je osoznačilo Tomka da piše nova. Iako je njegova zamjetna ambicija ipak počela prelazila stvarne mogućnosti, pa će u tom procesu ustvari doći do — kraljkog spoja. Naime Mrnavčić je iskazao i velike naučne ambicije koje su ga — barem u jednoj pntici — dovele do fašifikata. Hlijudi se i igakazi, i kao vistan povjesničar Tomko je na temelju jednog osobno — podmalnulog — leksika cara Justinijana proglašio Slavenom i id.

Taj fajziflak nije ostao bez odjeća pa su neki suvremenici Tomku počeli navalito — perušati — islo — ţak iako daleko da se bez ikakvih opipljivih dokaza počelo tvrditi da je Tomko Mrnavčić od svog sugradanina — prijatelja Fausta Vrandića — preuzeo — djelo — Vita Berislavića. To prema svemu sudeći nije bilo točno, ali je istina da je u tom svom djelu, po prirodi uveliko isti i slavohrapan naznačio da je baka kneza Petra Berislavića Stojislava, iz roda lojnikih Mrnavčića. Zbog čega je tako — priznao — svoja lobožnja visoko ponjeklo i to u vrijeme kad se uzdrago iz etnonimnosti i postao ĉuven — teško je reći, ali oni koji su izučavali opšteni slavalački opus Tomka Mrnavčića (napisao je dvadeset knjiga na hrvatskom i latinskom jeziku) vjeruju da je to izraz stanovnog (za pravo velikog) kompleksa koji je Tomko vukao zbor svojih roditelja. Taj kompleks učinio ga je vjernim Rimljanim, pa je uz pomoć sa strane 1626. godine nastojao da se domogne položaja Šibenskog biskupa, ali su se tom uspješno usporavili gradski upravitelji. No, Mrnavčićev književni (dobrinim dijelom) znanstveni rad ipak se ne može potcjenvati. ORA

U sljedećem broju — SLAVA ŽENSKA- OCA I SINI ARMOLUŠIĆA)

DRNIŠKA PANORAMA

Tko će prvi uzletjeti?

Protoblji ţeden započeo je apel pucnjevima na rubnim područjima u ţelima prema hrvatskoj opštini te na Britaniju, da bi se pucnjeva gotovo svestrenočno ponašavala. Otkriven je tako jedan — pučan — koliko je kreativno rešenje iz smjera Velikičice učenjarko gradenstvu u noći između 8. i 9. srpnja. Blijesimo da se pučalo u noći između subote i nedjelje 10. i 11. srpnja i to u svestrovima. Nedavno zbog rođendana, metka stog učenjaka, metka zbog preba crutje, pa se uz one i rubnih goda puča i u ţelima Dmila i obližnjim teritorijima. Narod se učenjareva, te novčice na pucanje.

Predic Radio-Dmilišku istaknula je još jedna rečka slike sa Šibenikom. Nakon rezolutorije obo NP — Krka, sada se se subobliki interes zbog prebrođenja u tegradnji na Pakrovniku. Vlasci nakon nizina u Pakrovniku zaplenički su ovlastili Blupetlinu općinu Šibenik da se uz nekakvu ulaganju na semijstite radi gradnje plate i prestatki objekata Šibenčki općinski izgradnje zaledničke dogovore u poslu. Grupčina općine Dmiliš bez nekakve je na — Narodnu tehniku prenijela odgovarajuću površinu državnog zemljišta, da bi Šibenčani odgovarajuće podatne potrebe gradnje podelile. Dmiliš su zagonjeli formiranje dioničkog društva, dok Šibenčani izbjegavaju preciziranje vlasničkih prava. Instiktivku prevlaku nekakve zajedničke ravnosti ne poznavaju. A vlastici nekaknina trebalo bi ugovara učinili i dioničkim organom uprave. Zakonodavno i administrativno lutavšto Dmiliš ne privlači, pa se zbog toga nejavljuje pokrećenje političkog i administrativnog postupka pred ministarstvom Hrvatske.

Priješće ova članjica, neprestano se suboru ovih redaka nametalo pitanje — otkud ovaj autob Dmiliš i Šibenčki? Da li je ovo sukob interes, konceptualni ili autorski pojedincu. Nešto je, kao i uvid, ovo ova četvrti narod.

Snažna skeptičnost u skladu obo 13. po selli opštje uznamirila je gradene. Bilo je to miniranje u kamenolomu GIK — Kalin. Od pucnjeva do pucnjeva — preba život. Uvećer oko 22.000 gardiški su zadržali učenjicom ljudi prema centru grada veoma snažno uzdrživali. — Nećemo vas izdati! — Zatim su skandisali: — Za Dom spremni! — Tako su i oni remetili javni red i mir.

Administrativna — vratili su se na posao, ali nema rada. Zbog nestručnosti na cestama nema ni prevoza. Zatočen je stotinjak postupak 18. Idućeg mjeseca, pa bi se končno odlučio o opstanju ovog bolesti.

Odrast Ante Basmardžić, poginuo u bitkama kod Kostajnice, svedčano je sahranjeno u Gracu. Prigodno su govorili dečaci fra Ante Čavka i fra Šime Šibenčkog biskupa dr. Bratka Badurina, te Ante Đorđevića, predsjednika HDZ-a.

Ugotovljeni objekti će se ubuduće zatvarati u 21 sat. U lokalu se neće moći uvesti oružje, izuzevšto je to neophodno u službenoj upotrebi. Biće omogućeno novčiće u razlaganju — hlađenjivoće, snajpera i ostalog nezurčenja dok smo ispljuli jutarnju kurju.

Slaboden GRUBAC

VIC O NJIMA

FOLKLOR 1991.

Ako vam je i sve do sada umaknulo pažnji da kojeg susjeda, prijatelja ili sličnika ustanovite kao nosioca jednog ili drugog narodnosnog obilježja, oni buni dan ujedno su i rođiste najnemirnijih. Raspodjeljena ovosvremenim surstavanju govorilo je umjek vezana za Hrvate. Srbi se sprostili ovom prilikom na brojnje populacije u ovom kraju (1981. godine izjašnjeni kao Grci, Poljaci, Rusini, Ukrajinci, Tureci, pa i etnički Vlasi).

Zasigurno je svaki postani mještjanin svjesan da je ovim nazivima (etnonimima ili etnicima) sublimirani velik broj pamćenih naziva za pojedine populacije Šibenskog kraja ili za obitavaoce nekih učin područja i pripadnici zasebnih grupa (kada je riječ o socijalnimima). Etnici su stari koliko i ijudske zajednice, među mnogima se i danas zaštećuju značenjem prejevod naziva vlastite grupe u smislu — Ljudi. — Mi — čime se svima ostalima ondačučuju prsnosti. Sudjelovali su i u ljudima drugih grupa ustrojili su se i etnički nepriznati ljudi postavljajući poput vinkinskog za Ruge, turskoga za Bugare ili germanskoga za Francuze (a nešavensko postavljanje etniku Hrvat i dalje je dvojbeno). U krajnjima svjetski znatnijih ispremješanosti naroda, kakav je i ovaj naš Balkan, rjeđenici pučkih govora obiluju raznovrsnim etnicima i socijonom međučestvo ismijavajućim rugobrim, pa i opšćenim, kada se valja i paziti u kojem se društву rabi, koji je latinski naziv Šibenčani su od zalednog puka bili zvani Landomima (njem. Landsmann — zemljak) a njih bi okrili Vlajmje (što je riječ germanika podnijeli kojom su Slaveni imenovani romanske narode). Među sobom bi se imenovali Burjavelima (z. Mellor). Sudeći po mnogim od ovih socijonalima na ovim prostorima nije običajem utvrdjeno o susjedu govoriti o pokonjiku — bez zamjere. Ta nije ni sami slavenski svjeti jezgovirao sa čeo što misli o tečnosti njemaljkoj jeziku, nezavijajući njegove govorinike upravo — Nijemcima, njemim ljudima?

Kad je već toliko očigledna pučka sklonost alkoholosti pri imenovanju bližnjih populacija, dopunimo je k tome i uvođenjem smisla za Šelu upućenu na istu adresu. To je lema opoziva i u antičkim leksičkim drevni su se Grci Šeli na račun Beočana Rimljani o Alebanima. Suvremeni su Nijemci ismijavaju Svabima ili Hessencima Polaci Mazurima, Angli Zaporoci, Španci — Španjoli. Šale se medju evropskim narodima razmjenjuju i izme-

du država, naravno, ustanovljavajući etničke stereotipe (poznato je iko je suzdržan, radit će, galar), Šale se mogu činiti i salonskim dosjećima poput upita o tome zašto je Poljaca nužno učiti engleski jezik, da bi Konrad (Poplješ) mogli činiti u originalu.

Na posljednjem univerzitetom jugoslavenskom kulturnom prostoru mjesto Šaljivih protagonista zauzele su Bosanci. Oni se sami smiju Drnjacima, posebno onima sa gornjeg toka Crnogora, su se običavali šaliti na račun Plavljana, muslimana i Širokog Leskovčanima i Nišljama. U Užicima se često šalilo o Štefanima, doseljenim Crnogorcima u Užim je pominjao sva vruće od posjetenih neprijatelja. U Hercegovini su motiv smješta bili Šljaci, nejekavski govorici, dok su u Bosni često metom bili Vojvodani pa i tamo sami Vojvodani su pak pod ismijenom.

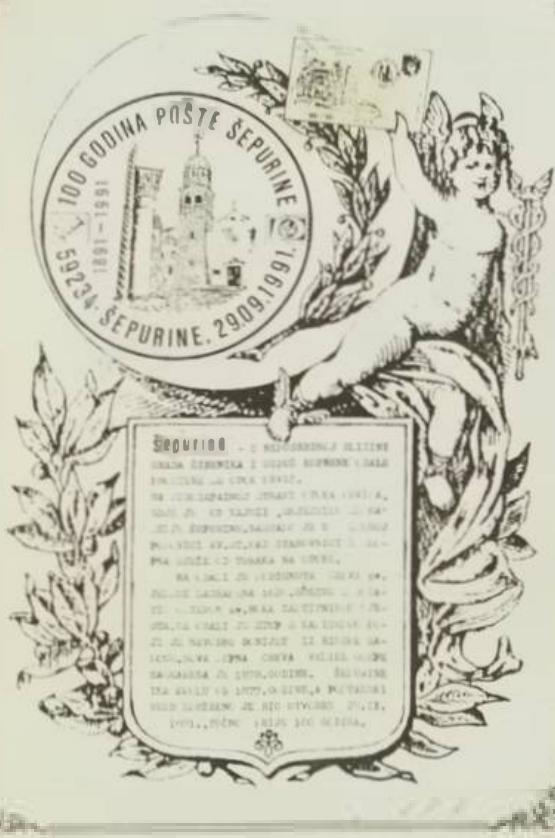
Jedan KALE
javari Šljescima državu stanovnike hercegovine i Hrvatske. U vlasilom nam braju Šale su se medju pučansivom upucavale pravokutne Šljescice seljaka pradanačkih katalici pravosavljaju. Medu pučanima Šale se obično zasnivale na razlikama u vlasti jednom nadruči Šale, pogotovo prekrvane. Šljesci su se Šale na račun binevačke sklonosti ka prepremanju pučavala nad kulinarskim ukusima Talijana ili vjerskog donošanja (hrštenje — lopatom — odn. — mačnjom — kapom). Šale se zaledac stanovništvo smjelo je računat. Bodulaca, držao ih nesnobljivim i prekomjernim bučnjopamima Šale se dake bilo mnogih i raznovrsnih, no kada su bili razmjenjivani medu susjedima govorice da su ujek bile prepoznatljive i nadnje smještjene su oni drugi.

Naše susjede

(Bukovica u Dalmaciji)

Dlinjiva Lialčinje, Šerličke Kotlovačke, Smiljatica Lepurčinje, Krvavogura Ličavčinje, Sve malene Ostrovičke, Jadranske Želvičinje, Plovalice Palackinje, Kavalice Provičinje, Pulihapa Vuklčinje, Paličice Prištakinja, Bosonoge Jagotinje, Sve su župe Vranjkinje, Poljice Muertkinje, Smokvarice Belinčinje, Rekerice Jeretinje, Ugličice Geceljeke, Pođrničke Banjavčice, Pođmiguđe Starkovatice, Bobarice Člăčankuće, A lužave Ladevačke, Kralječke Krkovičke, Namamu se Piramoluše, Željelice Bilbiluše, A pribjave Vatčankuće, Smrdeljkuće smrđe i u varčak p. e; Sve piljne Drniščinje, Vlino plju Promljinje, Kurvarice Lukarube, Srebro nose Vibničinje, Krvavice Bliskupinjine, Igratice Topalkinje, Kasu vere Poltaklinje, Sisate su Vrpčaklinje, Kolo vode Golublješke, Čobanice Breškovačke, Vočkarice Šonkovičke, Smiljana ſeu Kolobčinje, Brocarice Modrinčinje, Duvan luku Bljavačke, U svetu eve na dlanu, Klukape Vočavačke, Nemiguđe Rudeljkuće, Dobarsice Rupljankuće, I kujave Milijevčke, Drvarice Dubrovčke, Šumariće Plostovatice, Čobanice Breškovačke, Vočkarice Šonkovičke.

GALERIA SMJEŠNIH SUSJEĆKI. Uz ovaj prinos V. Aranđelović iz 1974. godine ističe da je deo istihova umslavljeno — jer nisu na ovom mjestu mogli biti objavljeni. Pogodite kaku?

U POVODU 100. OBLJETNICE POŠTE U ŠEPURINI

SAČUVATI OD ZABORAVA

Opis spomen-dopisnice i prigodnog pečata

Oblik jednokružnog pečata promjer 27 mm s dvojezičnim napisom gornji na hrvatskom, a donji na talijanskom, a u sredini datum i mjesec označen arapskim brojevima. Godina je označena samo sa zadnje dvije brojke.

Crtac na dopisnicu predstavlja stari dvorac patricijske obitelji Vrančić Draganić u kojem je tada bila smještena prva poštanska ureda u razvoju pošte i telekomunikacija u Šepurini u čemu danas sadašnje kolektiva Centra pošta Šibenik da se dio povijesti sačuva od zaborava i da uđe u nizu svih svih ranijih i sadašnjih PTT radnika.

Izдавanje ove spomen-dopisnice hrvatskog i numizmatičkog društva pristalo od autora designa F. Fortuna (člana društva) da se zabilježi povijesna isti na o nastanu, radu i razvoju pošte i telekomunikacija u Šepurini u čemu danas sadašnje kolektiva Centra pošta Šibenik da se dio povijesti sačuva od zaborava i da uđe u nizu svih svih ranijih i sadašnjih PTT radnika.

Spomen-dopisnica (br. 106) dvodelna, veličina 17 x 10,5 cm na početku je iskraš prigodni leksički ovog sedmogodišnjice - Šepurine - u neposrednoj blizini grada Šibenika i uzduž kopnenog obala prostire se otok Prvić. Na jugozapadnoj strani otoka Prvića gdje je on najduži, smještilo se naselje Šepurine. Naselje je u drugoj polovici XV. st. kada stanovnik i kapna bježe od Turske na otoku.

Na obali je podignuta crkva sv. Jelene sagradena 1620 godine s bogatim oltarom sv. Roko zaštitnika mjeseta. Na obali je stup s kapitelom koji je nekad donijet iz rimskog Salona. Nova župna crkva Velike Gospe sagradena je 1878. godine a poštanski ured službeno je otvoren 29. IX. 1881. točno prije 100 godina.

Prirodni pečat je okruglog oblike, promjera 35 mm, jednokružan, jednoreden s neprekidnim datumom. Lijevi criček prikazuje moliv poštanske trube u okviru koji predstavlja natpis omotnice. Na desnom cričku prikazan je simbol poštanske Zajednice PTT koji je ukomponovan u oblik poštanske marke. U sredini pečata natisk se karakterističan detalj mjeseta crkva sv. Jelene stup s kapitelom i godina jubileja. Pečat je upotrebljen ručno i strojno.

Odobrenje HPT s p.o. Zagreb Centar pošta Šibenik, br. D-01-1896/1 1991. god. od 7. 08. 1991. godine.

Prirodni pečat koristiće se na dan jubileja u poštanskom uredu Šepurine. F.A.F.

MEDUNARODNE OZNAKE NA ŠIBENSKIM SPOMENICIMA

Provjera vlastite odgovornosti

Bijelo-plave zastavice s natpisom "Spomenik kulture - poštane su od prije stoljeća vremena zastavni dio galova svih crvenih muzejskih i spomeničkih objekata i našeg grada i općine. U skladu s Međunarodnom konvencijom, koju je davne 1965. godine potpisala i Jugoslavija radnici Općinskog zavoda za zaštitu spomenika kulturne baštine, u obilježavanju spomenika kojih na našem području ima povezik broj. Unatoč galova već uvjetovanom mijenjanju do te zastave pravstvena upozorenje napadala je i zaštita od bombardiranja i zrake - sa zemljom, označe su svojstvena upozorenja i domaćim snagama da se biljne latke objekata pogolovo da ih ne upotrebljavaju u vojne svrhe kao, skladišta municija itd. Oko sedamdeset zemalja potpisnica Konvencije dužne su točiti kako svoje spomenike tako i spomenike ostalih pojedinaca što podrazumijeva i njihovo obilježavanje. Uništenje spomenika nije samo razaranje u direktnim borbama već i svaki drugi akt na njih - krada, pljačka, pravljivanje i slično. Ukoliko se to uvelič medunarodnim označama ne poglješe tada će biti utvrđena ratna zlostavlja.

— Mi ne gađamo dužje — kaže direktor Šibenskog Zavoda za zaštitu spomenika kulture Josip Čačela — da će se i znakoviti poštanih dijelova da kniga i da će spomenici sačuvani samo zbog toga što su na njima označene zastavice odnosno da se neće koristiti u vojne svrhe (bilo za obranu ili za cilj napada). No rade je obaveza da kamo potpisano proglašeno označeno spomenike da bismo unostalom i svemu pokazali kako nađi potpis redio znaci te da smo unatoč svemu što se ovdje događa dio svjetske civilizacije zapadnicu.

— Uz ovo obilježavanje mi višemo i popunjeno dokumentaciju etiketa kako bismo u slučaju razaranja što se objektu može obnoviti bili u stanju da objektu obnoviti. Kao što je to tako usredno svojstveno uvedeno s obnovom Gradskog vijećnice.

Narevno ovo obilježavanje i zaštita ne predstavljaju samo zaštitu arhitektonskih spomenika odnosno proglašenih spomenika nego i svih detalja Šibenskih katedrala, na primjer, jest građevine i arhitektonski vrijednosti, ali je ona u jednom međunarodnom značaju skulptorsko djelo a takvih skulptura ima i na drugim dijelovima grada. Sva to valja zadržati. Za sada je sve spremano a kada se počinje i nutno, kada u Životu stvarajući da funkciju zadovolje spomenike.

Inače do sada je namjerno rasprijevano u skrivenjakom zaledju te u samem gradu Šibeniku gdje su mala označbe za zaštitu posebnih objekata u obliku su crtev Strelac Nikolaj u Pileškovu Svetu Katalinu u Dubrovniku, Šutna kula, Irena crkva u Šibeniku, Arheološki lokalitet Šibenska Glavica s obzirom na to da se način na kojem je izložba postavljena na terenu kada je u nepristupačnom zaledju, ali oni nisu obuhvatili da ne mogu obilježavanja i učiniti da to što nije Valja u zatvoru i drugi arheološki spomenici na Danoru — a već su do sada kao povijesne spomenike obilježeni. Rogoznica, Primosten, Tribunj, Šepurina. Dobrin je dijelom preveden izgrupisan ovo obilježavanje pojedinačnih spomenika u samom gradu i na otvoreno i na svetu je zapravo sada da dodjeljujemo da smo zastiglo dio Europe u što se tako zdušno zahvaljuje i s jedne i druge strane. JP

IZLOŽBA KAO POKLON

Izložba veličanstvena ova izložba MORE LJUDI OBALA i u tome — ističe Ksenija Kalauz — učesnik izložbe — ističe Ksenija Kalauz, učesnik izložbe Šibenskog muzeja — da često i ova godina po njegovom zatvaranju bilo bogađenje se čestih slika koje po tradiciji nose članovi organizacije. Fundus slika koje smo našli učinili da sada priznaju popose da se 100 izložbenih veličanstvenih radova koja su realizirana, a počinje sada, ne slavimo niti ne mogu nebiti učestvujem u izložbi.

Uprkos veličanstvenoj kulturi bježde i oskudice, namotivno otvorena izložba MORE LJUDI OBALA privjeđe među za dušu kulturofilima a posebno onih likovne provenijencije. Što reći o ovoj izložbi a što nije već rečeno u prethodnih punih dvadeset godina? Gotovo ništa. Zato ponovimo — zamolio je, kao popratna ljetnička manifestacija ova je izložba odavno pteras a svoju prvu životnu zamisao i prenesti u samostalni kulturni organizam koji traje usprkos takoj ubožstvu oviranom nad njom kad mu je uskršćeno gostoprimstvo u Primoštenu a traje elio i ove godine kad krozma praktileno i rema.

— Nismo odustali od izložbe — kaže Ksenija Kalauz, viši kurator gradskog muzeja — jer je likovnih manifestacija ovdje u gradu sve manje tako da nam je ona vrlo dragocjena i značajna. Mislimo da predstavlja vrlo kvalitetnu likovnu manifestaciju revijalnog karaktera i isječak recenčnih likovnih dosegova u našoj Republici.

— Te je dvadeset godina rada u kojima je uložio mnogo truda i ljubavi — kaže Lidvina Lukeš — iako je ovo izložba i rezultat i rezultator ova izložbi — ova izložba je slike umjetnika i sa moje strane to je te moje slike i slike ljudi našeg Jadrana pa u ova leši učinkuju zaslužne zadaci ne dati male vecere i u tome kaže glazba govore međunarodnim jezikom.

Josipa PETRINA

ATELJE POD SMOKVOM

Kad je velika izložba MORE LJUDI OBALA ostala bez galerijskog prostora u Primoštenu onda je Lidvina Lukeš ne željela osigurati Primoštenu i njihove gospodice bez slike i slike jedan izložbi te izložbi omjestila u svom stari domu pod svoju smatru i tako je rođen Atelje pod smokvom. Unatoč svim burjam i cijelome Atelje se otvara i ova godina! I pojavljuje se sve do 30. svibnja a ne njeni su svaki nastup najviše dvadeset petoro u imjentima naravnih i umjetničkih stvaralača a nastavljaju se izložbom izložice naših hrvatskih slikara dobro poznatih u Primoštenu — Fallagom Čurčićem, M. Vučetićem i Vlastimrom Vučetićem. Potom je u Ateljeu izlagala Žarko Tušek i sada je u toku predočenje i predstavljanje novih radova. Mlade Mederice iz Kapelare Agnese Nagy, koja je tako bila najmlađa boravila u Primoštenu, ali ga je ipak morala ostaviti za neku drugu i ljepešte vremena. Nakon njenog izložbe nastavljeno su još desetinde Konjović i Lidvina Lukeš.

